

TELEMARK
FYLKESKOMMUNE

ÅRSRAPPORT 2013

Kilde: Norsk industriarbeidermuseum

Industriarven på UNESCOs verdensarvliste

I 2009 presenterte Norge byene Rjukan/Notodden og Odda/Tyssedal som kandidatområder til UNESCOs verdensarvliste. De ble lagt til Norges tentative liste for verdensarv som representanter for industrihistoriske kulturminner.

Telemark fylkeskommune har siden 2010 arbeidet sammen med Riksantikvaren, Tinn, Notodden og Vinje kommuner med en nominasjonsøknad for å få Rjukan og Notodden inn på UNESCOs verdensarvliste. I 2013 ble verdensarvsøknaden ferdigstilt og overlevert til UNESCO 30. januar 2014.

Norsk Hydros anlegg for kunstgjødselproduksjon på Notodden og Rjukan i begynnelsen av 1900-tallet var norsk industri i verdensklasse. Den var basert på en norsk oppfinnelse, på norsk vannkraft og utenlandsk kapital. Notodden og Rjukan har større anlegg og helhetlige miljøer som representerer virksomheter og næringer som har vært vesentlige for Norge som industrinasjon.

Stedene vitner om gjennombruddet for elektrisk energi til industrielle formål og de elektrobaserte industrielle prosessene som skjedde internasjonalt rundt forrige århundreskifte, og som har fått betegnelsen "den andre industrielle revolusjon". Det var et viktig trinn i menneskets historie.

Norsk Hydros etablering på Notodden og Rjukan fremstår som det best bevarte eksempelet i Norge på den andre industrielle revolusjon, hvor en brukte elektrisk kraft for industriproduksjon. Dette bidro til å forandre Norge og til å skape et moderne velferdssamfunn.

Nå skal dette stykke norsk historie bli en del verdens felles kulturarv! Det er en ære som åpner for mange muligheter i Telemark.

Forsiden: Det nye Rjukan reiser seg Foto: Neupert. Kilde: Riksantikvaren
Bildekreditering kollasjer nederst på sidene: Norsk Industriarbeidermuseum

SIDE

Innhold

4 SAMFUNNSOPPDRAG OG VERDIGRUNNLAG

6 FYLKESRÅDMANNENS FORORD

8 POLITISK STYRING

10 ORGANISASJON

11 Ledelse

11 Internkontroll og etikk

12 Likelønn

12 Mangfold

12 Deltid

12 HMS

13 På jobben

14 ADMINISTRASJON, FELLESTJENESTER OG FOLKEHELSE

14 Resultatfokus

14 Digital fylkeskommune

15 Samhandling

16 Kommunikasjon

16 Miljøfyrtårn

17 Kompetanseutvikling

17 Kvalitetsutvikling

18 Folkehelse

22 VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

23 Gjennomføring

25 Læringsmiljø og læringsutbytte

28 Kompetanseheving

30 Gode samarbeidsarenaer

32 TANNHELSE

32 Kvalitetsutvikling

34 Effektivitet

35 Økonomisk styring

35 Strategi

38 REGIONAL UTVIKLING

38 Nyskaping og næringsutvikling

40 Internasjonalt arbeid

41 Kultur

43 Kulturminneforvaltning

45 Samhandling med kommunene

46 AREAL OG TRANSPORT

47 Kommunal planlegging og oppfølging av regional planstrategi

49 Fylkesveger

50 Kollektivtransport

54 Bystrategi Grenland

56 ØKONOMI

58 Driftsregnskapet

60 Investeringsregnskapet

60 Balansen

62 Andre analyser

64 Eierskap

Samfunnsoppdrag og verdigrunnlag

Fylkeskommunens formelle samfunnsoppdrag er å legge til rette for et funksjonsdyktig fylkeskommunalt folkestyre, med en rasjonell og effektiv forvaltning av de fylkeskommunale fellesinteresser, innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling.

Vårt verdigrunnlag

Fylkeskommunen skal være en positiv samfunnsutvikler som søker resultater gjennom samhandling. Erkjennelse av menneskeverdet og likeverdet er grunnlaget for vår opptreden og våre handlinger. Vi forvalter store verdier og ressurser. Dette krever at vi er ærlige, redelige og helstøpte. I møtet med omgivelsene kjennetegnes vi av

- overblikk – vi ser helhet og tenker tverrfaglig
- mot – vi opptrer kreativt og dristig der det er formålstjenlig
- handlekraft – vi er oppsøkende og aktive
- kompetanse – vi verdsetter kvalitet og fagkunnskap
- tydelighet – vi kommuniserer klart og handler målbevisst
- trygghet – vi skaper et stimulerende og utviklende arbeidsmiljø

Fylkesutvalg, Tingsalen. Foto: Eva Susanne Drugg / Telemark fylkeskommune

Fylkesrådmannens forord

Fylkesrådmann Evy-Anni Evensen Foto: Dan Riis/Telemark fylkeskommune

Innsats for hele Telemark

Telemark er et fylke preget av mangfold og kontraster. Kontrastene finner vi i naturen, i kulturen, i bostedsmiljøene, i næringsstrukturen og i opplevelsene. Kontrastene i fylket er også knyttet til tidsepoker. På

begynnelsen av 1900-tallet ble industrireisningen på Notodden og Rjukan grunnlaget for utviklingen av moderne norsk industri. Telemark fylkeskommune har siden 2010 arbeidet sammen med Riksantikvaren, kommunene Tinn, Notodden og Vinje for å få industriarven fra Rjukan og Notodden inn på UNESCO's verdensarvliste. Verdensarvsøknaden ble ferdigstilt i 2013 og vi har derfor valgt dette viktige arbeidet til å illustrere årsrapporten for 2013. Industriarven fra Notodden og Rjukan illustrerer både en viktig tidsepoke i fylket og står som en sterk kontrast til det moderne Telemark som årsrapporten omhandler.

Gjennom hele 2013 har vi jobbet for å gjøre styringsdokumentene våre mer sammenhengende, mer strategiske og mer mål- og resultatorienterte. Med utgangspunkt i regional planstrategi utvikler vi nå en helhetlig styrings- og ledelsesplattform. Årsrapporten skal dermed være grunnlaget for retningen fylkestinget skal gi i langtidsprioriteringene i juni, og de vedtak som blir tatt inn i mål- og budsjettokumentets føringer ved årsskiftet. Som et ledd i dette arbeidet er både folkehelse og internasjonalt arbeid lagt tverrgående som satsningsområder i våre fagavdelinger. På slutten av året vedtok fylkestinget ny folkehelsestrategi for Telemark, og ga dermed klare føringer for satsingen på dette området de kommende årene.

Fylkeskommunen skal bidra til å gjøre Telemark sterkere gjennom å tilby tjenester hele fylket vårt har behov for. Gode leveranser krever både kvalitet og effektivitet i alle ledd. Vår interne organisasjon har vært gjennom betydelige endringer det siste året, og jeg har stor tro på at vi nå både har den faglige og sosiale kompetansen på plass. Vi er klare til å møte de utfordringene som kommer, både på kort og lang sikt. Det er også en glede å se at målet om «på jobben» tilstedeværelse på jobben er nådd, og at Telemark fylkeskommune har god rekruttering av søkere til ledige stillinger.

Til tross for innstramminger på flere av våre virksomhetsområder er det vist god budsjett disiplin. Fylkeskommunen brukte 22 millioner kroner mindre enn budsjettet i fjor. Størstedelen av dette skyldes budsjettering med høyere renter for å bygge opp et bufferfond mot økte renteutgifter i framtiden. Mindreforbruket på 22 millioner kroner vil være et viktig bidrag for å bedre vår egenkapital til vedtatte investeringer i skole og vegprosjekter. Tannhelsetjenesten har etter et merforbruk i flere år snudd dette til et positivt resultat. Samtidig har tannhelsetjenesten gjennomført et omfattende lederutviklingsprogram, med en tydelig satsing på klinikklederens rolle og tydelige lederansvar, både når det gjelder personalforvaltning og økonomistyring.

Fylkestingets vedtak om digital strategi er fulgt godt opp og vi kan vise til konkrete og gode eksempler på gevinstrealisering. Både i form av kvalitetsforbedring i tjenester, effektivitet i leveranser og økonomiske gevinster. Strategien er også fulgt opp når det gjelder bruk av informasjonsteknologi i våre videregående skoler, saksdokumenter til våre politiske utvalg og åpenhet og tilgjengelighet i vår totale saksbehandling.

Med et mål om å gjøre Grenland til en attraktiv og konkurransedyktig region og oppfylle klimamålene, har bystrategisamarbeidet i Grenland resultert i likeverdige vedtak om Bypakke Grenland i Skien, Porsgrunn, Siljan og Telemark fylkeskommune. I tillegg har vi fått på plass en fireårig belønningsavtale med Staten på 215 millioner kroner for perioden 2013-16. Målsettingen som ligger til grunn for avtalen er at biltrafikken ikke skal øke i avtaleperioden og reduseres med minimum 5 prosent innen et år etter oppstart av Bypakke Grenland. Vi har sett en svak nedgang i biltrafikken og en økning av busspassasjerer på 8,5 prosent. Det er positivt å registrere at vi er på rett veg.

Regional plan for samordnet areal og transport i Grenland, Regional plan for samordnet areal og transport i Telemark og Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold er startet opp dette året. Planarbeidene er omfattende, og har lagt grunnlaget for viktige drøftinger og engasjement om strategier for utvikling og prioriteringer i handlingsprogram. Planene følges opp med vedtak i 2014 og 2015.

Framtidig skolestruktur for de videregående skolene har vært en prioritert oppgave dette året. Resultatet av denne prosessen ble at Nye Skien videregående

skal bygges på Klosterøya, Lunde og Søve videregående ble til Nome videregående, Croftholmen og Bamble blir slått sammen til Bamble videregående, og Bø videregående skole, avdeling Seljord, administrativt blir knyttet til Vest-Telemark videregående skole.

Dette året har vi også hatt gleden av, og ikke minst hentet god inspirasjon fra, positiv oppmerksomhet rundt våre videregående skoler.

Porsgrunn videregående skole fikk tildelt Dronning Sonjas skolepris. Kriteriene for prisen er knyttet til langsiktig, systematisk og kunnskapsbasert arbeid med elevenes læringsmiljø, god praktisering av likeverd og inkludering, og en skole som kjenne-tegnes ved positive relasjoner mellom elever, med ansatte og et godt samarbeid mellom hjem og skole. Prisen ble overrakt i et flott arrangement, der elevene selv sto for dagens program, og der Dronningen selv overrakte prisen. En minneverdig dag for alle involverte.

Prosjektet «Fra talent til fagarbeider» har vakt stor positiv oppmerksomhet i både nasjonale, regionale og lokale arrangementer og medieoppslag. Prosjektet, som er et alternativt utdanningsløp, gjennomføres ved Croftholmen skole, der deltakerne tilbys et utdanningsløp med fire år i bedrift og veksling mellom skole og praksis. Etter to år har ingen sluttet i opplæringen og kandidatene har bestått alle eksamener.

I en forskningsrapport fra NTNU, presentert i desember 2013, rangeres den videregående opplæringen i Telemark som landets sjette beste. Dette er en klar forbedring og viser oss at det arbeides godt i skolene i Telemark.

2013 var det første året i vår 3-årige satsning, sammen med Innovasjon

Norge Telemark, på prosjektet «Invest in Telemark». Prosjektet har en målsetting om mellom 300 til 500 nye arbeidsplasser i 2016 i Telemark. Dette året har vi kartlagt potensielle bedrifter for eventuell ny etablering, etablert nettverk for å øke fylkets attraktivitet og for å kunne selge Telemark som etableringssted både overfor nasjonale og internasjonale virksomheter. Det oppleves nyttig å hente bistand til å se fylket vårt med et «utenfra og inn» blikk, spille på lag med nettverk, industribedrifter, regionråd og enkeltkommuner i dette arbeidet.

Det ble i 2013 realisert regionale kulturbygg og museer for om lag 600 millioner kroner. Det var blant annet Ælvespeilet og vitensenteret Du verden i Porsgrunn, rehabilitering av Ibsenhuset i Skien, Bok- og blueshus og Lysbuen Industri- og kunsthistorisk museum på Notodden. I disse bevilgningene ligger et godt samspill mellom Telemark fylkeskommune, statlige bidrag innen flere områder og bevilgninger gitt av Telemark utviklingsfond. Kulturfylket Telemark viser på denne måten en unik profil i å ta vare på og formidle historie i tett samspill med nyskapning både på kunst- og kulturområder.

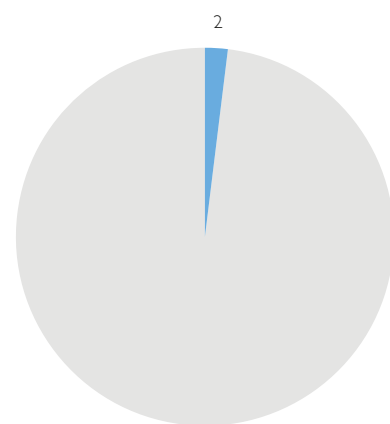
Den beste merkevaren er ansatte som er stolte av egen arbeidsplass. En stor takk til medarbeidere som møter hverdagen med et smil og stort engasjement, og til politikere som inspirerer til innsats for hele Telemark!

Evy-Anni Evensen

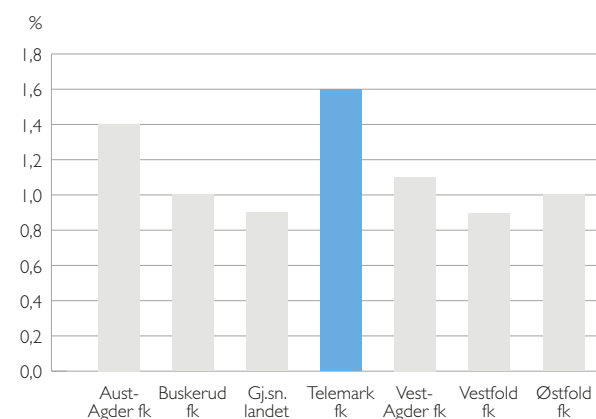
Evy-Anni Evensen
fylkesrådmann

Politisk styring

Netto driftsutgifter i % av totalen 2013

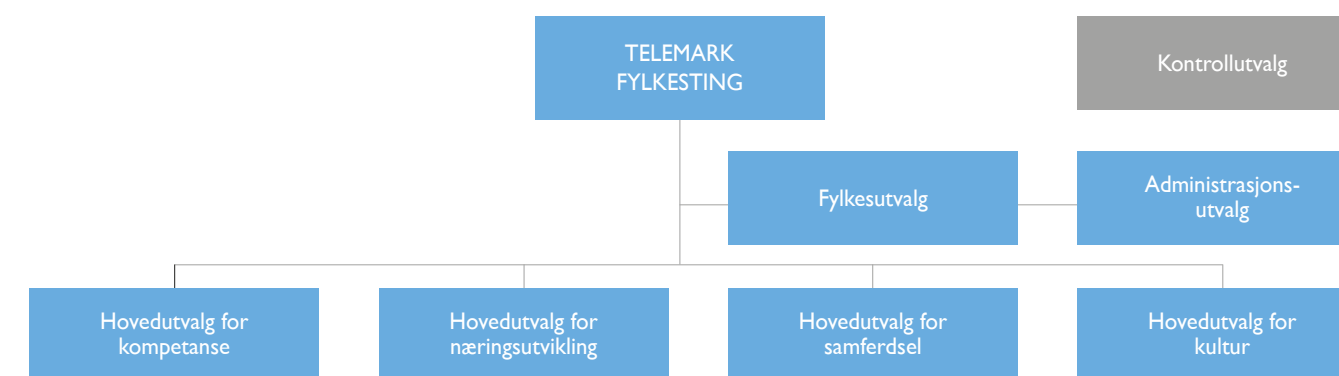

Politisk styring i % av totale netto driftsutgifter 2013

Fylkesordfører Terje Riis-Johansen Foto: Dan Riis/Telemark fylkeskommune

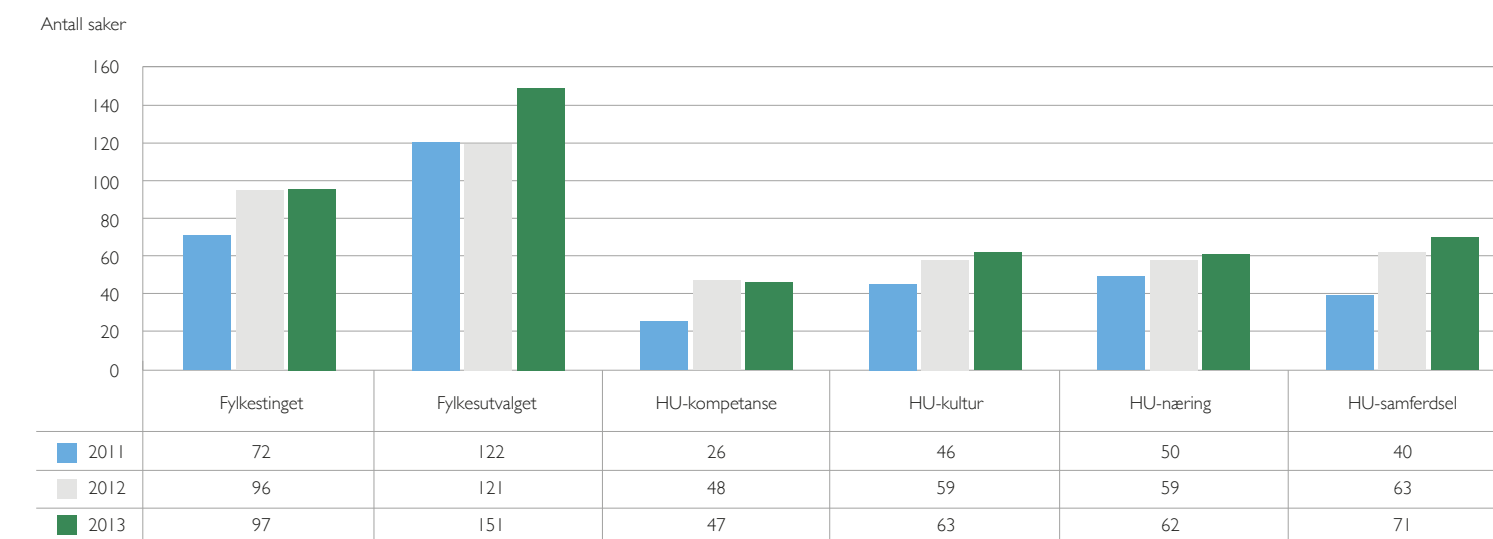
Politisk organisering

Møter og saker

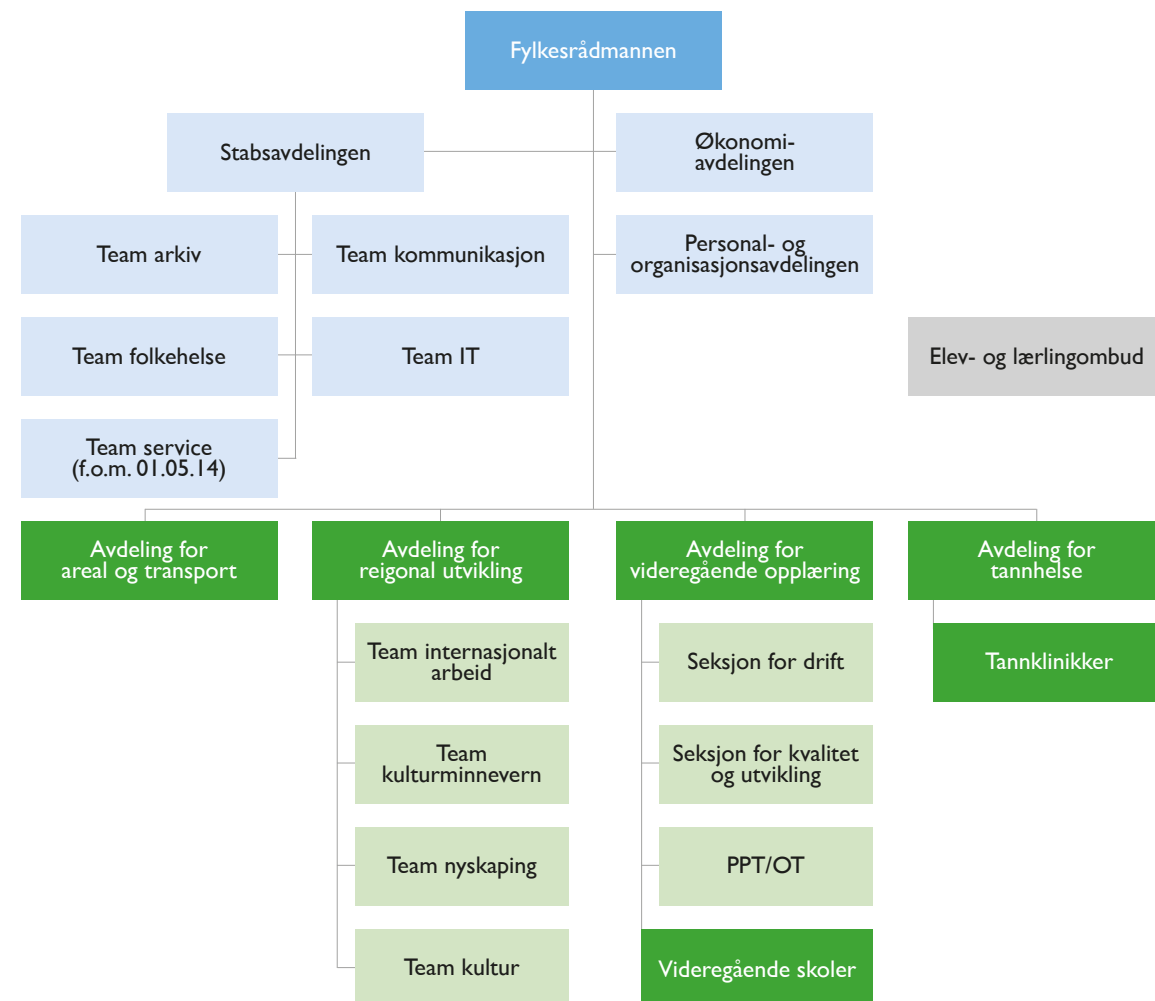
Fylkestinget har i 2013 hatt 4 møter, mens fylkesutvalget har hatt 11 møter. Hovedutvalg for kompetanse har hatt 8 møter, hovedutvalg for kultur har hatt 6 møter, hovedutvalg for næringsutvikling har hatt 6 møter og hovedutvalg for samferdsel har hatt 11 møter.

Behandlede saker

Organisasjon

Administrativ organisering

Ansatte pr. 31.12.2013

Virksomhet	Antall ansatte	Endring fra 2012	Årsverk	%-del kvinner	%-deltid	Gj.sn. alder	%-del over 60 år	Turn-over %
Administrasjonen ¹⁾	191	+16	179	57	13	49	18	8
Tannhelseklinikkene	128	+10	111	83	39	47	24	13
Skolene	1196	-16	1066	58	34	49	19	11
Læringer/øvrige ansatte ²⁾	63	-33	59	44	13	39	0	30
Totalt	1578	-23	1414	59	31	48	19	11

¹⁾ Ansatte ved pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og oppfølgingstjenesten (OT) (13 ansatte) er overført fra øvrige ansatte til administrasjonen.

²⁾ Gruppen omfatter læringer, tillitsvalgte, Stillingsbanken, Karrieresenteret, Telemark Utviklingsfond, Telemarkskanalen, TFK-Eiendom og Telemarkskanalen regionpark.

I 2013 sank antallet ansatte med 23. Kvinneandelen er nesten 60 prosent og gjennomsnittsalderen er 48 år. Fylkeskommunen har 490 deltidsansatte og de arbeider i gjennomsnitt i en 68 prosentstilling. De er en økning på 2 prosent.

Turnover – eller frafallet - økte med 1 prosent til 11 prosent. Turnover viser andelen som har sluttet i løpet av året målt opp mot gjennomsnittlig antall ansatte (1.1 og 31.12.) Totalt sluttet 179 personer i løpet av 2013. Det er ingen vesentlig endring i antallet som sluttet og sluttårsak fra tidligere år. Fylkeskommunen har med få unntak mange godt kvalifiserte søkere til utlyste stillinger.

Etter avtalen om inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) er det et mål at ansatte skal stå lengre i jobb. Telemark fylkeskommune har som mål at andelen over 62 år skal være minst 12,5 prosent. Pr. 31.12.12 var andelen 10,5 prosent. Pr. 31.12.13 var andelen 11,9 prosent.

Ledelse

Ved årets utgang var det 133 lederstillinger i fylkeskommunen. Andelen kvinnelige

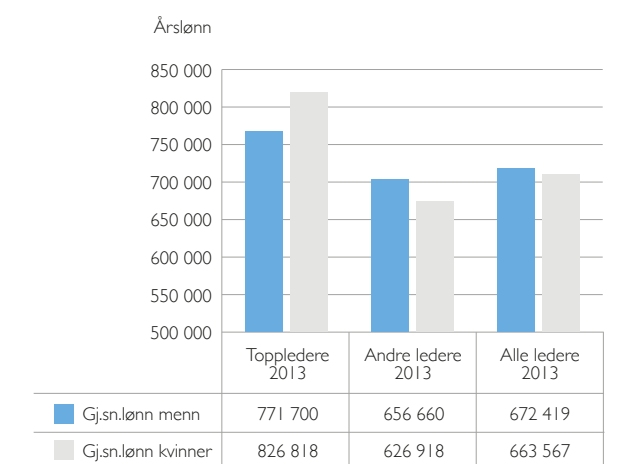
ledere var 45 prosent, en nedgang på 3 prosent. For toppledere (fylkesrådmann, fylkesrådmannens ledergruppe og virksomhetsledere) var andelen kvinner 52 prosent av totalt 21 toppledere. For øvrige var andelen kvinner 44 prosent av totalt 112 mellomledere. Kvinnelige mellomledere hadde 95,5 prosent av menns årslønn i 2013, mot 94,1 prosent i 2012.

Internkontroll og etikk

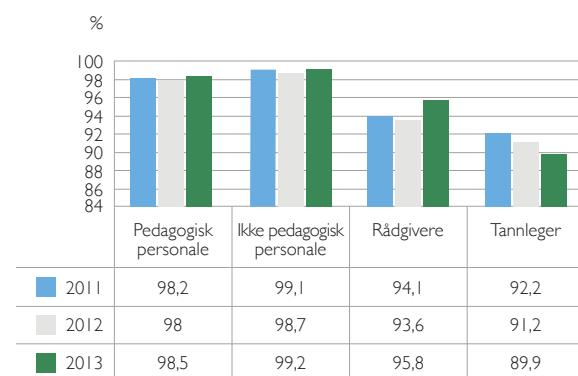
Det er gjennomført og er under planlegging en rekke tiltak som skal sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i fylkeskommunen. I 2013 har fylkeskommunen fulgt KS-fylkeskommunale nettverket for internkontroll og nettverk for korrupsjonsforebyggende tiltak. I tillegg er fylkeskommunen innmeldt i Transparency International.

KvalitetsLosen, som er et omfattende sikkerhets- og avvikssystem, ble innført i 2013. Det er gjennomført omfattende opplæring i systemet. Systemansvarlig for KvalitetsLosen er opprettet ved alle virksomheter.

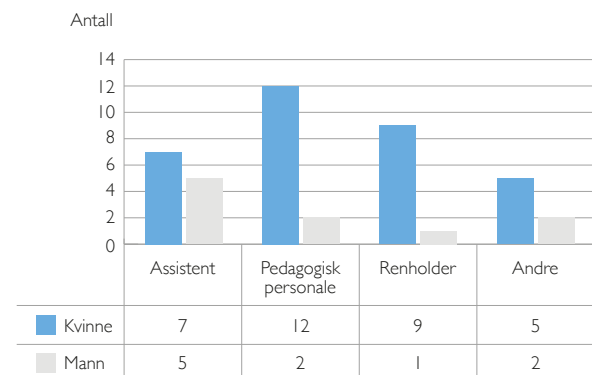
Gjennomsnittlig lønn for ledere

Kvinneres årslønn i % av årslønn for menn

Ønske om økt stilling

Det er laget en overordnet organisasjonsmodell for risikostyring. Modellen skal sikre behovet for internkontroll og internrevisjon, og vil blant annet omfatte informasjonssikkerhet, kvalitetsloven, beredskap, pasientsikkerhet og controllerfunksjon på økonomi. En kvalitetsrådgiver er tilsatt for å lede arbeidet. Etikk og verdier er sentrale tema i all lederutvikling i fylkeskommunen, i dialogmøter med virksomhetene og i personalmøter.

Likelønn

Målet er større harmonisering i lønnsutvikling mellom menn og kvinner innenfor tannhelse og mellom rådgivere i administrasjonen.

Bortsett fra tannlegene har lønnsforskjellen mellom kvinner og menn blitt redusert i 2013.

Pedagogisk personale

Kvinnelige lærere og skoleledere har en årslønn som er 1,5 prosent lavere enn mannlige. Forskjellen er den lavest registrerte for denne yrkesgruppen, som omfatter totalt 940 medarbeidere.

Ikke- pedagogisk personale

Kvinner tjener 0,8 prosent mindre enn menn. Gjennomsnittslønn for kvinner i denne gruppen var 360 051 kroner. Det er totalt 277 ansatte i gruppen.

Rådgivere i administrasjonen

For disse har det vært en positiv utvikling i likelønn, med 2,2 prosent. Bakgrunnen for dette er nyrekruttering, mindre differanse i tjenestetid, alder og flytting av ansatte ved PPT og OT til administrasjonen. Gjennomsnittslønn for kvinner var 530 941 kroner.

Det var totalt 108 ansatte i gruppen. De kvinnelige rådgiverne har i gjennomsnitt 5 år kortere tjenestetid og er 4 år yngre enn mennene. Ved de lokale forhandlingene fikk kvinnene en lønnsøkning på 3,6 prosent og menn 3,8 prosent.

Tannleger

Kvinnelige tannleger tjente 89,9 prosent av årslønnen til sine mannlige kolleger. Forskjellen har økt det siste året. Det pågår fortsatt et generasjonsskifte innen tannhelse. De kvinnelige tannlegene har i snitt 6 år kortere tjenestetid og er 7 år yngre enn sine mannlige kolleger. Gjennomsnittslønn for kvinner i denne gruppen var 595 050 kroner.

Mangfold

Fylkestinget har vedtatt retningslinjer for mangfold. Det er ikke rapportert noen brudd på retningslinjene i 2013. 53 ansatte er registrert med annet statsborgerskap enn norsk, som er to færre enn i 2012. Om lag en tredjedel har ikke registrert statsborgerskapet. 11 ansatte er registrert med nordisk statsborgerskap, 31 i Europa for øvrig, og 11 fra andre deler av verden.

Deltid

Målet er at ufrivillig deltid skal reduseres. På slutten av 2013 ble det gjennomført en undersøkelse blant deltidsansatte for å kartlegge årsaker til deltidarbeidet. Undersøkelsen viste at 7 av 10 har en ønsket eller livsfasebettinget delstilling. Om lag 30 prosent ønsket større delstilling. 60 medarbeidere inngikk i undersøkelsen.

Deltidsansatte som ønsker større stilling

Foto: Dan Riis/Telemark fylkeskommune

er i all hovedsak ved de videregående skolene og tilhører yrkesgruppene lærere, renholdere og assistenter. 3 av 4 er kvinner. 16 prosent er utenlandske statsborgere.

HMS

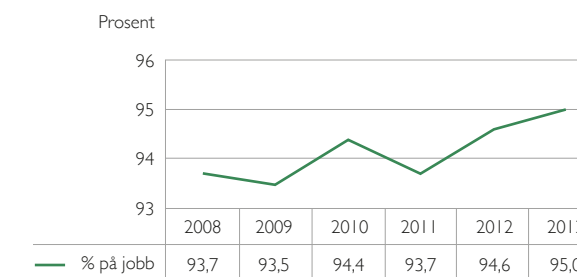
Handlingsplan for helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS) og inkluderende arbeidsliv (IA) gjeldende fra 1.1.2012 ble forlenget til 1.7.2014. I løpet av 2013 gjennomførte driftshelsetjenesten internkontroll på Rjukan videregående skole, Lunde videregående skole og Vest-Telemark videregående skole. Internkontrollene har ikke avdekket noen vesentlige mangler.

Det ble i 2013 meldt totalt 206 HMS-avvik. Det antas at det er en viss underrapportering. Det er meldt om 57 personskader og 10 tilfeller av vold og trusler om vold mot ansatt.

På jobben

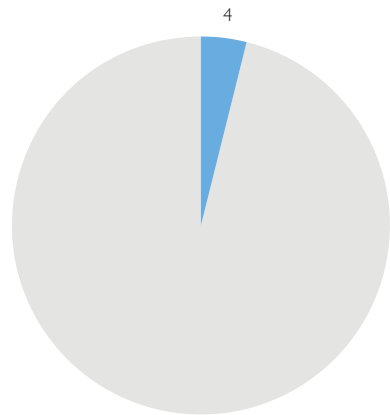
Telemark fylkeskommune har som målsetting at ansatte skal være minimum 95 prosent på jobb. Denne målsettingen ble nådd i 2013. Dette er det beste resultatet siden 2005.

Andel på jobb

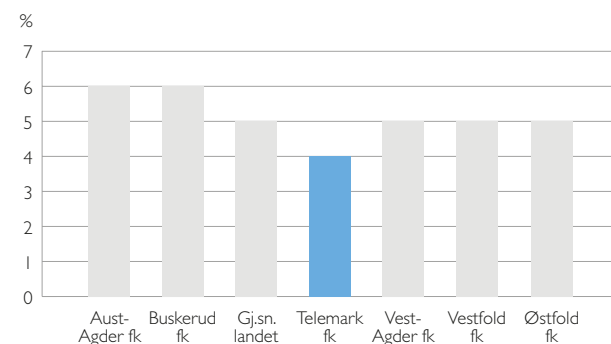

Administrasjon, fellestjenester og folkehelse

Netto driftsutgifter i % av totalen 2013

Administrasjon, fellestjenester og folkehelse i % av totale netto driftsutgifter 2013

Personale

	Ansatte	Årsverk	På jobb
Fellesfunksjoner, støttetjenester og folkehelse	2011 77	74	
	2012 81	76	
	2013 80	77	92.8 %

Resultatfokus

Mål og resultater

Målet er å utvikle en organisasjon som er kjennetegnet av tydelige ambisjoner og som aktivt og kontinuerlig styrer ressursbruken mot å oppnå ønskelige resultater.

Innføring av målstyring i hele organisasjonen skal bidra til at virksomheten blir styrt mot rett kvalitet og med systematisk vurdering av aktivitetene. I 2013 er det utviklet måleindikatorer for alle virksomhetsområder og målstyring er innført som en integrert del av budsjettokumentene.

Måloppnåelse og endringsbehov

Målet er langsiktig og forutsetter kontinuerlig utvikling og forbedring av styringsdokumentene og jevnlig målinger over tid. Kvaliteten på årsrapporten for 2013 er den første indikatoren på om satsingen gir ønsket resultat. Det er fortsatt behov for å finne mer presise og målbare resultatmål, slik at vi ser enda bedre de faktiske effektene av fylkeskommunens innsats.

Digital fylkeskommune

Mål og resultater

Målet er å oppnå gevinster for organisasjonen, brukere og samarbeidspartnere ved å øke bruken av teknologiske løsninger.

I 2013 har arbeidet vært konsentrert om å utvikle en digital strategi og de to prosjektene digitalt arkiv/felles postmottak og eHandel.

Strategi for digitalisering ble vedtatt av fylkestinget i juni. Høsten 2013 har tiltak for kompetanseutvikling og standardisering vært prioritert. Ny løsning for digital samhandling blant de ansatte er under arbeid, og planlagt lansert i mars 2014 – samtidig med ny ansattportal.

Målet med digitalt arkiv/felles postmottak er en mer effektiv løsning for post/arkiv som oppfyller kravene til arkivfaglig kvalitet. Prosjektet er vedtatt videreført og tatt inn i budsjettet for 2014. Oppstart med nytt sak-arkivsystem er planlagt til høsten 2014.

Målet med e-handel er at volumet skal økes med 10 prosent til 15 millioner kroner i 2013. Tallet på leverandører i eHandel skal øke med 4 til 24 i løpet av 2013, og det skal etableres helelektronisk mottak av eFaktura våren 2013. 2013 er første hele driftsår etter implementering.

Måloppnåelse og endringsbehov

Digitaliseringsarbeidet er godt i gang, og kan forventes å gi målbare gevinster fra 2014. Strategien skal evalueres og rulleres i 2015.

Gjennomføring av digitalt arkiv/felles postmottak medfører redusert bemanningsbehov for arkivtjenesten og redusert behov for arkivlokaler. Forslag til nye rutiner for arbeidsprosessene er under arbeid.

Målet om ordrevolum i eHandel er nådd ved at det ble bestilt varer for 16,5 millioner kroner.

Samarbeidet med BTV Innkjøp om eHandel fortsetter i 2014 for å øke bredden i vare-sortimentet. Økt bruk av eHandel vil gi lojalitet til rammeavtalene og mer effektive innkjøp.

Mot slutten av året var andel elektroniske mottak av faktura 14 prosent av den totale fakturamengden. eHandel gir bedre kvalitet på data, færre manuelle operasjoner, mindre bruk av papir, porto og raskere saksgang.

Samhandling

Mål og resultater

Internt skal samhandling og kunnskapsdeling være et kjennetegn på god bedriftskultur i fylkeskommunen.

En ny tverrfaglig analysegruppe er opprettet som tiltak for bedre intern

Foto: Dan Riis/Telemark fylkeskommune

samhandling. Gruppen skal sikre god sammenheng mellom fylkeskommunens ulike styringsdokumenter. Gruppen gjennomfører brukerundersøkelser og har ansvaret for www.telemarksbarometeret.no.

Ny ansattportal blir lansert i 2014. Løsningen skal inneholde nye verktøy for digital kommunikasjon og samhandling.

Måloppnåelse og endringsbehov

God intern samhandling og en god bedriftskultur er et langsiktig mål. Medarbeiderundersøkelsen høsten 2014, vil vise status på den interne samhandlingen og kunnskapsdelingen. Effekten av nytt intranett skal måles særskilt.

Kommunikasjon

Mål og resultater

Målet er at fylkeskommunens prioriterte satsinger og oppnådde resultater skal være godt synlige og tydelige i mediebildet, og innbyggerne skal ha gode muligheter til dialog med fylkeskommunen. I nyhets saker der fylkeskommunen har en nøkkelrolle, skal dette komme klart fram av saken. Storingsrepresentantene og andre sentrale aktører skal være løpende orienterte om de viktigste sakene for samfunnsutviklingen i Telemark.

Arbeidet med Bypakke Grenland har vært et høyt prioritert arbeidsområde. Produksjon av innbyggerbrosjyre, daglige medieoppslag, egen hjemmeside og høy aktivitet og deltakelse i sosiale medier har bidratt sterkt til folkeopplysning om beslutning og gjennomføring av saken.

På vår egen hjemmeside www.telemark.no har det vært stor innholdsproduksjon. Antall besøkende har økt med 18 prosent

siste år. Antallet som følger oss i sosiale medier øker. En tydelig effekt av arbeidet ser vi av trafikken til hjemmesiden som er økt med 50 prosent.

Nyhetsbrevet til Telemarksbenken på Stortinget er etablert. Arbeidet med å utvikle ny kommunikasjonsstrategi er utsatt.

Måloppnåelse og endringsbehov

Et av målene for hjemmesiden er å være godt synlige og tydelige i mediebildet. I økende grad brukes oppslag som kilde for videreformidling, blant annet i pressen. Sosiale medier er tatt i bruk og utvikles kontinuerlig. Vi er allerede i gang med undersøkelser på innholdssiden. Et utviklingsprosjekt for bedre å tilrettelegge hjemmesiden for mobile plattformer er i gang.

Miljøfyrtårn

Mål og resultater

Målet er at alle virksomheter i fylkeskommunen skal ha begynt på arbeidet med å bli miljøsertifisert innen utgangen av 2014 og at alle virksomheter skal beholde miljøsertifikatet etter resertifisering.

I 2013 har Hjalmar Johansen videregående skole og Skogmo videregående skole blitt miljøsertifisert.

Måloppnåelse og endringsbehov

Målsettingen om at alle skal ha begynt på arbeidet innen utgangen av 2014 ligger fast.

Kompetanseutvikling

Mål og resultater

Målet er å øke fylkeskommunens samlede kompetanse innen ledelse og de ulike fagområdene, spesielt innen analyse, samhandling, kommunikasjon, digital kompetanse, saksbehandling, klasseledelse og vurdering.

Handlingsplan for kompetanseutvikling 2013-15 er laget. Planen skal styrke samarbeidet og gi bedre koordinering av aktiviteter og nettverk. Handlingsplan for kompetanseutvikling følges opp med halvårlige tiltaksplaner.

Ulike lederutviklingstiltak er gjennomført eller satt i gang. Klinikklederne innen tannhelse har høsten 2013 fullført sitt program. Høsten 2013 startet 9 skoleledere på rektorskolen. Program for nyansatte ledere ble startet høsten 2013 med 18 deltakere (10 kvinner og 8 menn). Dette går frem til sommeren 2014. Det er gitt støtte til kompetansetiltak for potensielle fremtidige lederkandidater. Seniorskolen er et tilbud til ansatte det året de fyller 60 år. I 2013 deltok 23 kvinner og 14 menn.

Måloppnåelse og endringsbehov

Målet om helhetlig og systematisk kompetanseutvikling har kommet et godt skritt videre. Handlingsplanen er laget og tiltaksplanen fungerer som en kurskatalog. Strategien for en systematisk lederutvikling er fulgt opp.

Fylkeskommunen skal satse på digitale opplæringsløsninger. Alle medarbeiderne må ha god basiskompetanse for å tilpasse seg nye metoder og krav. For å kunne ta ut gevinstpotensialet, trengs satsing på målrettet etterutdanning. Kompetanse-

behovet skal kartlegges i medarbeiderundersøkelsen som gjennomføres i 2014.

Kvalitetsutvikling

Mål og resultater

Målet er å innføre et elektronisk kvalitets-system. I første omgang skal kvalitets-systemet bli brukt på HMS-området. Plan for videre bruk av verktøyet skal utarbeides og forholdet til PULS (Pedagogisk utviklings- og læringsspill) skal vurderes.

KvalitetsLosen ble tatt i bruk som elektronisk avviks- og kvalitetssikringssystem innen HMS-området fra 2013. Systemet er i varierende grad tatt i bruk.

Måloppnåelse og endringsbehov

Kvalitetsarbeidet vil systematiseres ytterligere i 2014. En egen risikostyringsgruppe opprettes for å rette oppmerksomheten mot kvalitet og utvikling av et helhetlig system. Forholdet til PULS avklares våren 2014.

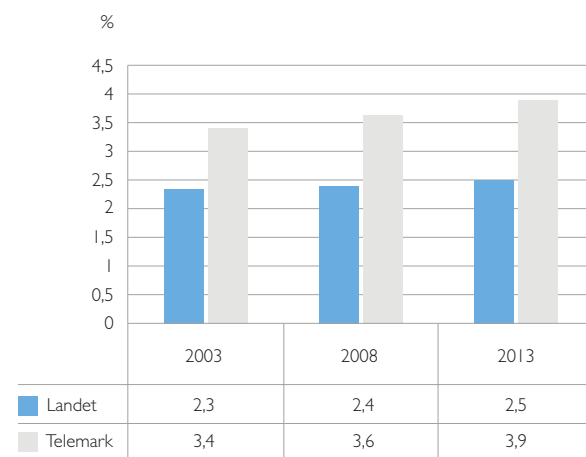

Sosialhjelpsmottakere

Kilde: Folkehelseinstituttet

Uføretrygdede 18–44 år

Kilde: Folkehelseinstituttet

Folkehelse

Et overordnet mål for folkehelsearbeidet i Telemark er å bedre folkehelsen i fylket. Helsefremmende og forebyggende arbeid skal bidra til en bærekraftig økonomisk og sosial utvikling og til å nå målet om en sunnere befolkning. Redusert sosial ulikhet i helse og mindre press på helsetjenestene er i tråd med Samhandlingsreformens mål.

Etablere et sektorover-gripende samlet regionalt og lokalt folkehelsearbeid

Mål og resultater

1. Utarbeide ny regional strategi for folkehelsearbeidet
2. Støtte opp om folkehelsearbeidet i kommunene, planveiledning og kompetanse
3. Utarbeide gode folkehelseoversikter for systematisk og langsiktig folkehelsearbeid.

Regional folkehelsestrategi er utarbeidet og er et resultat av en bredt anlagt prosess med medvirkning fra kommuner, frivillige organisasjoner og andre regionale aktører.

Arbeidet med å støtte opp om kommunenes folkehelsearbeid er i stor grad spredning av kompetanse, planveiledning, planuttalelser og gjennom nettverk for folkehelsekoordinatører.

Oversikt over folkehelsesituasjonen har blitt ivarettatt ved eget temaområde på Telemarksbarometeret, samt utarbeiding av Telemarkshelsa 2013.

Fylkeskommunen har tett samarbeid med frivillig sektor på mange områder. Sammen får vi mer ønsket aktivitet enn hver for oss. Partnerskapsavtaler med felles målsetting og forutsigbare rammer er et

godt virkemiddel. Fylkeskommunen har inngått partnerskap med Telemark Turistforening og Telemark Idrettskrets. Flere partnerskapsavtaler vil bli vurdert.

Totalt er det fordelt 2,2 millioner kroner til helsefremmende og forebyggende arbeid i Telemark – både til kommuner og frivillige organisasjoner. Over halvparten er nasjonale tilskuddsmidler.

Måloppnåelse og endringsbehov

Målene er langt på vei nådd. Oversiktsarbeidet er en lovpålagt oppgave for fylkeskommunen og vil videreføres i samme form som i 2013. Fylkeskommunen har en særskilt rolle i å koordinere folkehelsearbeidet i fylket.

Helsefremmende barnehager og skoler (HEFRES)

Mål og resultater

Målet med HEFRES er å tilrettelegge for å gjøre sunne valg enkle og naturlige.

Telemarksmodellen innebærer å videreføre og videreutvikle satsingen på helsefremmende barnehager og skoler med formidling av kunnskapsbaserte tiltak.

«Sunne kantiner» er prøvd ut på to videregående skoler. Satsingen videreføres på Klosterskogen videregående skole.

Kantine-ring, holdningsarbeid i samarbeid med fotballklubben ODD og kostholdgrupper på skolene støtter opp om arbeidet med «Sunne kantiner». Oppskriftsbok med sunne og gode kantineretter er laget og vil bli spredd også til andre fylker.

«Kantinesprell» har vært prøvd ut som nasjonal pilot på 9 av 13 kantiner i de

videregående skolene i Telemark. Målet har vært holdningsskapende arbeid ved å sette sunne og trendy fiskeretter på menyen og utvikle oppskrifter som skal kan brukes til kursing av kantinepersonell.

Alle kantinene har hatt fisk på menyen to eller flere ganger i uka. Oppskriftshefte er utgitt. Satsingen videreføres uten økonomisk støtte i alle pilotkantinene, samt i to nye kantiner. Resultatet er presentert for Nærings- og fiskeridepartementet og de øvrige fylkene.

Tilbudsheftet for barnehager, SFO og skoler oppdateres årlig. Her finnes en samlet oversikt over tiltak for å øke fysiske aktivitet, gjøre sunn mat lettere tilgjengelig og ulike forebyggende psykisk-helseprogram for å styrke læringsmiljøet.

32 barneskoler i 10 kommuner ble kurset i psykososialt læringsmiljø. 8 av de 13 videregående skolene brukte VIP program for psykososialt læringsmiljø. 59 skoler i 12 kommuner ble kurset i «Alle barn sykler». 20 ungdomsskoler var med på «AktivSkole365». 105 barnehager er hittil kurset i «Fiskesprell grunnkurs» og 25 i «Fisk i friluft».

Telemark har deltatt i en nasjonal gruppe for å utarbeide kriterier for hva en helsefremmende barnehage og skole er. Telemark har også deltatt i en nasjonal referansegruppe som har kartlagt kosthold i SFO og kantiner på videregående skoler.

Måloppnåelse og endringsbehov

Målene for utvikling av ny kunnskap og formidling av kunnskapsbaserte tiltak innen ernæring, fysisk aktivitet og psykisk helse er nådd.

HEFRES videreføres i den form den har

i dag i tråd med ny regional strategi. Det innebærer samtidig en ambisjon om at tiltakene får en større utbredelse. Gode tiltak som blant annet friluftsliv og uteundervisning skal utvikles videre.

Den gode skolehelsetjenesten

Mål og resultater

Målet med prosjektet har vært å styrke den faglige virksomheten i skolehelsetjenesten og gi lederne økt innsikt.

Flere barn opplever psykososiale problemer som følger dem frem mot videregående skole og er en viktig årsak til frafall. Prosjektet er hovedfinansiert av Helsedirektoratet med bidrag fra Fylkesmannen i Telemark HEFRES-satsingen og omfatter tre sentrale aktiviteter:

1. Nettverk for de kommunale skolehelsetjenestene som har bestått av helsesøstre fra alle kommunene - daglige samlinger.
2. Deltatt i KS sitt effektiviseringsnettverk for helsestasjon- og skolehelsetjeneste. Formålet har vært å utvikle og anvende styringsinformasjon for skolehelsetjenesten.
3. Utvikle nye kvalitetsindikatorer for skolehelsetjenesten med utgangspunkt i KS sitt generelle arbeid, herunder å utvikle et kartleggingssystem over barn og unges helse i kommunene. Ni kommuner har bidratt i dette arbeidet.

Den gode skolehelsetjenesten er avsluttet ved utgangen i 2013. Kommunene som deltok er svært positive, men deltakelsen har også vært ressurskrevende. Evalueringen viser at det har resultert i kompe-

Foto: Dag Jensen

tansheving for de ansatte. Gode rutiner og prosedyrer er laget og distribuert til alle skolehelsetjenestene i Telemark, samt fire sett med kvalitetsindikatorer.

Måloppnåelse og endringsbehov

Målet med å styrke kompetansen er nådd. Om lag 80 prosent av kommunene oppgir at de har hatt utbytte av prosjektet.

Fylkeskommunen vil fortsette sin innsats for en tilgjengelig og tilstrekkelig skolehelsetjeneste som overordnet satsing i gjennomføringen av folkehelsestrategien.

Folkehelseprofilen for Telemark 2013

Tema	Indikator	Fylke	Norge	Enhet	Folkehelsebarometer for Telemark		
Om befolkningen	1	Befolkningsvekst	0,5	1,3	prosent		
	2	Befolkning over 80 år	5,4	4,4	prosent		
	3	Forventet levealder, menn	76,6	77,2	år		
	4	Forventet levealder, kvinner	81,6	82,2	år		
	5	Én-personhusholdninger	18	18	prosent		
	6	Innvandrere og norskfødte med innv.førelde	9,9	13	prosent		
Levevilkår	7	Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	80	83	prosent		
	8	Lavinntekt	10	9,4	prosent		
	9	Inntekstulikhhet, P90/P10	2,5	2,6	-		
	10	Arbeidsledige	3,2	2,7	prosent		
Miljø	11	Uføretrygdede, 18-44 år	3,4	2,3	prosent (a,k*)		
	12	Barn av enslige forsørgere	18	16	prosent		
Skole	13	Drikkevann, analyser mht E-coli	92	94	prosent		
	14	Personskader, behandlet i sykehus	13	13	per 1000 (a,k*)		
	15	Trives på skolen, 10. klasse	83	84	prosent (k*)		
	16	Mobbes på skolen, 10. klasse	9,1	8,9	prosent (k*)		
Levevaner	17	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. klasse	26	26	prosent (k*)		
	18	Frafall i videregående skole	26	25	prosent (k*)		
	19	Røyking, kvinner	20	20	prosent (a*)		
	20	Overvekt inkl. fedme, menn	28	25	prosent		
	Helse og sykdom	21	Psykiske symptomer og lidelser, primærh.tj.	153	135	per 1000 (a,k*)	
		22	Psykiske lidelser, legemiddelbrukere	151	131	per 1000 (a,k*)	
23		Høyt blodtrykk, primærhelsetjenesten	61	65	per 1000 (a,k*)		
24		Kolesterolsenkende legemidler, brukere	73	77	per 1000 (a,k*)		
25		Hjerte- og karsykdom, behandlet i sykehus	20	18	per 1000 (a,k*)		
26		KOLS og astma, legemiddelbrukere	102	97	per 1000 (a,k*)		
27		Type 2-diabetes, legemiddelbrukere	30	32	per 1000 (a,k*)		
28		Type 2-diabetes, primærhelsetjenesten	36	39	per 1000 (a,k*)		
29		Kreft totalt, nye tilfeller	554	554	per 100 000 (a,k*)		
30		Tykk- og endetarmskreft, nye tilfeller	65	76	per 100 000 (a,k*)		
31		Lungekreft og KOLS, dødelighet	43	38	per 100 000 (a,k*)		
32	Hoftebrudd, behandlet i sykehus	2,2	2,2	per 1000 (a,k*)			
33	Muskel og skjelett, primærhelsetjenesten	257	254	per 1000 (a,k*)			
34	Vaksinasjonsdekning, MMR, 6-åringer	93,6	94,1	prosent			

Forklaring: * = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

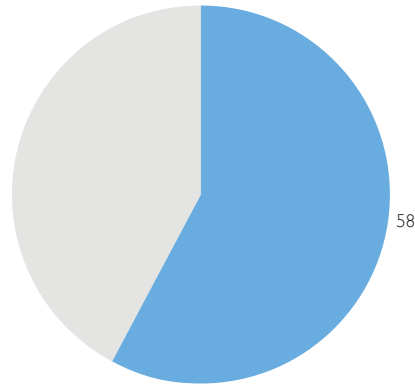
kilde: www.folkehelseinstituttet.no

- ◆ Grønn verdi betyr at vi med høy grad av sikkerhet kan si at fylket ligger bedre an enn landet som helhet
- ◆ Rød verdi betyr at vi med høy grad av sikkerhet kan si at fylket ligger dårligere an enn landet som helhet
- ◆ Blå verdi forteller at vi ikke med sikkerhet kan si om fylket ligger dårligere an enn landet som helhet
- ◆ Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for landet som helhet
- ◆ Variasjonen mellom kommunene i fylket

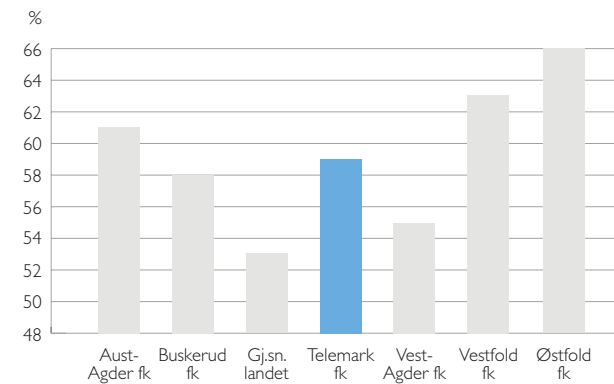

Videregående opplæring

Netto driftsutgifter i % av totalen 2013

Videregående opplæring i % av totale netto driftsutgifter 2013

Personale	Ansatte	Årsverk	På jobb
Videregående opplæring sentraladm.	2011	36	33
	2012	58 *	53
	2013	53	48
Videregående skoler	2011	1206	1063
	2012	1212	1076
	2013	1196	1066

* fylkeskommunen opprettet i 2012 egen PPT tjeneste. I tillegg er OT overført til denne gruppen i 2012 og det ble også opprettet Vg3 grunnkompetanse som var organisert under administrasjonen i 2012. Fra høsten 2013 ble Vg3 grunnkompetanse flyttet til Hjalmar J. vgs.

Nøkkel tall	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Antall elever i videregående skole	6 262	6 243	6 392	6 519
Søkere med lovfestet rett tatt inn på sitt første ønske, alle trinn (%)	90	84	86,5	85
Oppfylingsgrad pr. 1.10 (%)	96,56	97,79	97,32	99,17
Forholdet studieforberedende / yrkesfaglige utdanningsprogram på VGI (%)	40 / 60	41,5 / 58,5	41,3 / 58,7	46,8 / 53,2
Ordinær progresjon Vg1-Vg2-Vg3 (%)	65,1	70	68	62
Fullført og bestått innen fem år (%)	69	68	68,1	69

	2010	2011	2012	2013
Elever pr. lærerårsverk	10,1	10,1	9,9	9,8
Kostnader pr lærling / lærekandidat	65886	61027	62834	64073
Netto driftsutgifter til vgo pr. innbygger 16-18 år	128048	134284	142384	151776

Videregående opplæring omfatter opplæring i skole og arbeidsliv, karriereveiledning, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), oppfølgingstjenesten (OT) og voksenopplæring. Framtidig skolestruktur for de videre-

gående skolene har vært en prioritert oppgave i 2013. Gjennom arbeidet med lokalisering av nye Skien videregående skole, har fylkeskommunen vurdert strukturelle grep i form av å opprette større

skoleenheter ulike steder i hele Telemark. Målsettingen var å få til et bredere utdanningstilbud, eventuelt å samle bestemte utdanningsprogram på færre skoler. I denne prosessen ble resultatet at nye Skien videregående ble lagt til Klosterøya, Lunde og Søve videregående ble til Nome videregående skole, Croftholmen og Bamble får felles ledelse som del av Bamble videregående skole, og Bø videregående skole avdeling Seljord administrativt ble knyttet til Vest-Telemark videregående skole.

Gjennomføring

Mål og resultater

Målet er at 75 prosent av elevene skal gjennomføre og bestå videregående opplæring i løpet av fem år.

De to store Ny Giv-prosjektene som tar for seg samarbeidsformer og overgangsproblematikk mellom ungdomsskole og videregående, videreføres i 3 nye år. Det blir viktig å sikre at gode erfaringer og positive tiltak tas i bruk i det videre arbeidet. Overgangsprosjektet har bidratt til en betydelig skoloring av lærere i de videregående skolene. Gode rutiner for å identifisere ungdomsskoleelever med lave karakterer og høyt fravær er etablert og resultatene av dette vil vise seg ved inntaket i 2014. Gjennom Ny Giv oppfølgingsprosjektet er det satt i gang avklaringsmøter for å legge til rette for en tidlig og forpliktende oppfølging av ungdom utenfor opplæring og arbeid. Kvalitetsforum, et nyetablert samarbeid mellom kommuner, ungdomsskoler og fylkeskommunen, skal styrke samarbeidet med et mål om at overgangen mellom ungdomsskole og videregående skal bidra til mindre frafall. Rådgiver for minoritetsspråklige er ansatt,

Foto: Dag Jensen

og vil bety mye i det videre arbeidet med strategi og tiltak for denne målgruppen.

I 2013 har det vært en satsing på samarbeidet med kommunene, blant annet for å bedre resultatene knyttet til det viktige arbeidet med karriereveiledning. Partnerskapsavtalen med Nav og kommunene ble revitalisert og startet opp igjen for fullt høsten 2013. Dessuten har nesten 5000 elever fra 9. og 10. trinn vært på praksiskurs i videregående som en del av faget utdanningsvalg.

En strategi for arbeidet med minoritetsspråklige og ungdom med atferdsproblemer og rusmisbruk er under

Foto: Dag Jensen

utarbeidelse. Arbeidet har gitt en oversikt over elevgruppen. Arbeidet har også gitt en oversikt over hva skolene melder inn som utfordringer, hva de trenger av hjelp, og veiledning for å gi elevene den lovfestede retten til tilpasset opplæringen. I det videre strategiske arbeidet blir det særlig lagt vekt på retten til særskilt språk-opplæring. Skien videregående skole har som «fokusskole» et særlig ansvar for arbeidet videre.

Av barn og unge som bor i institusjon, er det bare 58 prosent som går på skole hver dag og 24 prosent oppgir at de ikke går på skole i det hele tatt, viser nasjonale undersøkelser. Høsten 2013 ble det begynt et arbeid med felles retningslinjer for samarbeid om opplæring for barn og unge i barneverninstitusjoner, mellom Bufetat sør, BTV-fylkene og Agder-fylkene.

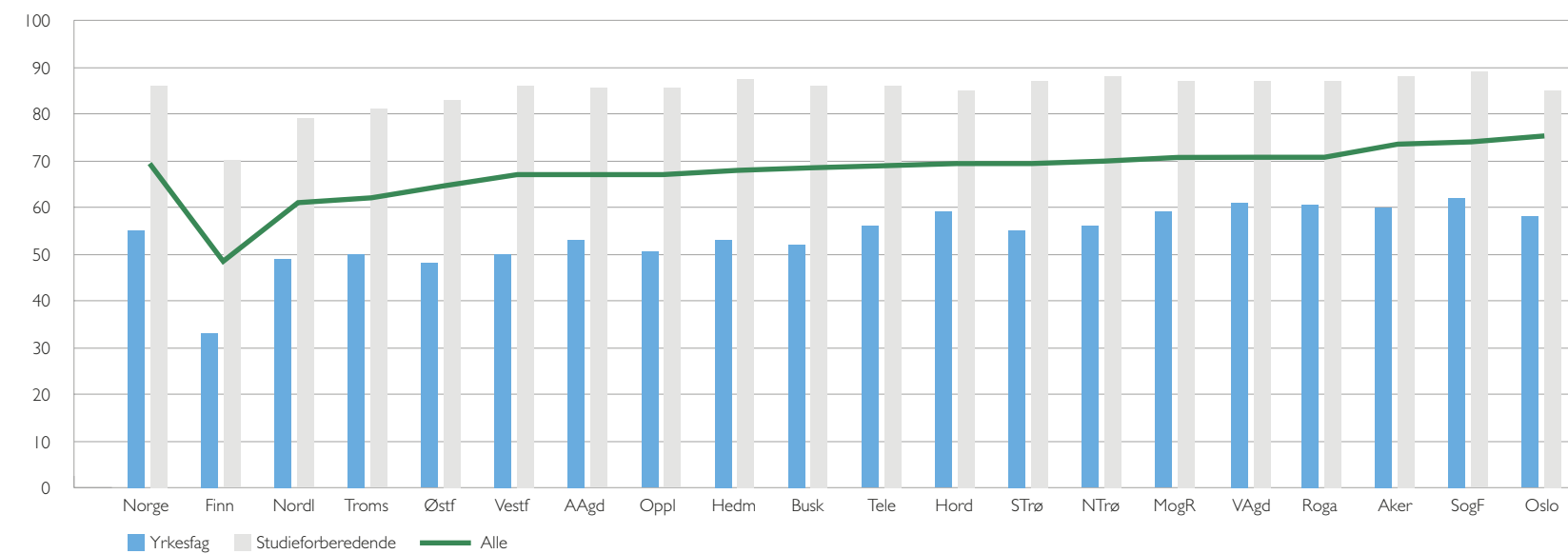
Flere unge stimuleres i større grad til å gjennomføre videregående opplæring når de får tilrettelagt et mer praktisk rettet opplæringsløp i kombinasjon med utfordrende teori i skole. Fra «Talent til fag-

arbeider» er gjennomført som prosjekt i regi av Croftholmen videregående skole i nært samarbeid med opplæringsavdelingen og aktørene i arbeidslivet. Prosjektet har fått nasjonal oppmerksomhet.

For elever med manglende grunnleggende ferdigheter innen lesing, skriving, regning og IKT, er det satt i gang tiltak ved Kompetansesenteret hvor entreprenørskap er viktig.

Innen voksenopplæring har det vært kurstilbud innen generell studiekompetanse, helse- og oppvekstfag og service og samferdsel. I regi av studieorganisasjonene har det vært gitt kurstilbud til enkeltsøkere innen eksamensrettede Vg3 kurs. Voksne med rett til videregående opplæring har blitt prioritert i kurstilbudet, mens voksne uten rett får plass der det er ledige plasser. Utdanningsprogram som har overvekt av jenter, og opplæring i generell studiekompetanse har også blitt prioritert. En egen teorienhet har vært knyttet til Skogmo videregående skole som en del av prosjektet «Talenter for fremtida». Dette har

Gjennomføring 2012–2013

Kilde: www.telemarksbarometeret.no

vært et tilbud der ungdom som er i tiltak i Nav, kan fullføre fellesfag som ikke tidligere er bestått eller forberede videre utdanning

Måloppnåelse og endringsbehov

Gjennomføringsbarometeret viste for 2007-ungdomskullet, at gjennomføringen var på 69 prosent etter fem år. Det tilsvarer det nasjonale gjennomsnittet for alle fylker. Gjennomføringen har vært svakt økende i prosjektperioden.

Voksne med rettigheter skal etter loven ha et fleksibelt og tilpasset opplæringstilbud. Fylkeskommunen har ikke klart å ta vare på de voksnes rettigheter på en tilfredsstillende måte.

Læringsmiljø og læringsutbytte

Mål og resultater

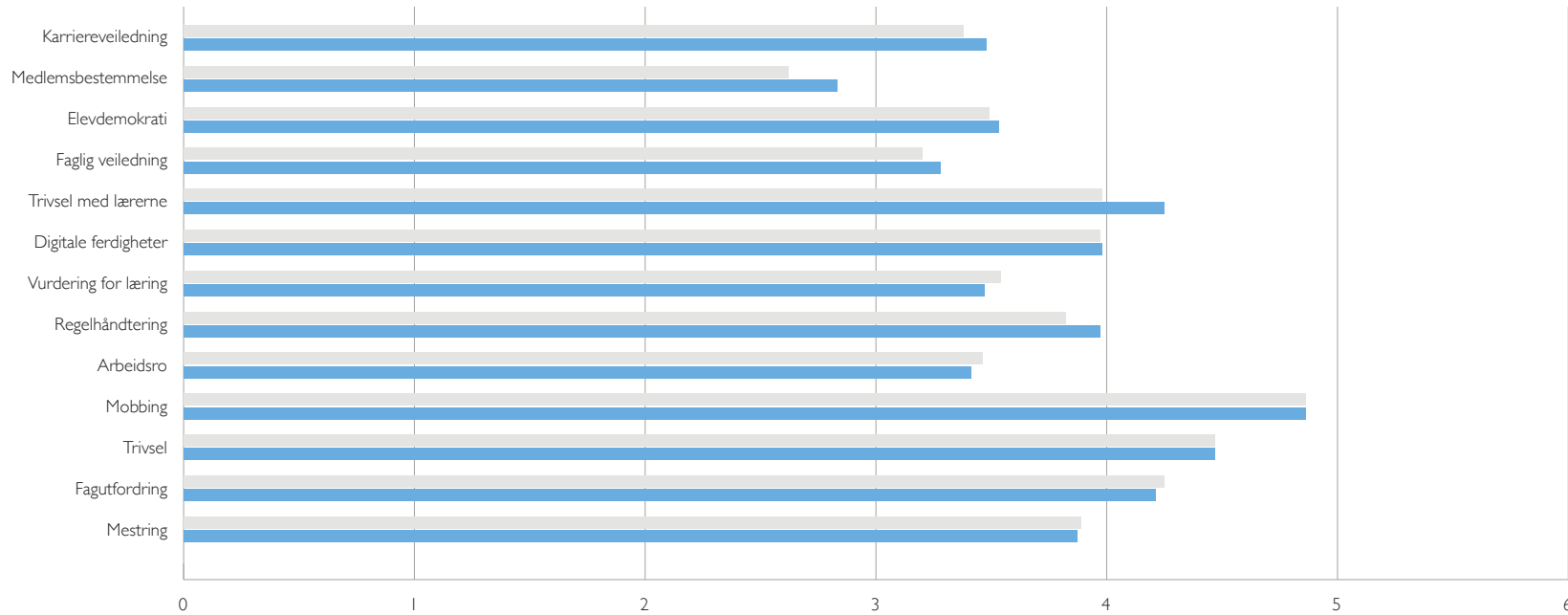
1. Ingen indikatorer ved læringsmiljøet skal gi negativt resultat av elevundersøkelsen som Læringslaben/Conexus presenterer.

2. Ingen av fellesfagene i matematikk skal ha et negativt avvik på mer enn 0,2 karakterenheter til eksamen i forhold til landsgjennomsnittet.

3. Dagens nivå med over 94 prosent beståtte fag- og svenneprøver opprettholdes og antallet hevede lærekontrakter skal ikke være mer enn 5 prosent av det totale antallet lærekontrakter hvert år.

Læringsmiljø

	Mestring	Fagutfordring	Trivsel	Mobbing	Arbeidsro	Regelhåndtering	Vurdering for læring	Digitale ferdigheter	Trivsel med lærerne	Faglig veiledning	Elevdemokrati	Medbestemmelse	Karriereveiledning
■ Nasjonalt	3,89	4,23	4,47	4,86	3,46	3,82	3,54	3,97	3,98	3,20	3,49	2,62	3,38
■ Telemark	3,87	4,21	4,47	4,86	3,41	3,79	3,47	3,98	4,25	3,28	3,53	2,83	3,48

Kilde: www.telemarksbarometeret.no

Realfagene, og spesielt matematikkfaget, har hatt særlig prioritet over flere år. Blant annet gjennom ulike sentrale tiltak der det også har blitt tilført betydelig økonomisk støtte. Prosjektmidler har stort sett vært fordelt likt til skolene med bakgrunn i størrelse og elevtall. Såkalte «tett-på-midler» er etter søknad blitt fordelt til de videregående skolene med om lag 3 millioner kroner.

Noen skoler har satt i gang med såkalt «ploging» i fag, blant annet i naturfag og matematikk. Det vil si at man legger

naturfag og matematikk til hver sin termin i skoleåret og får en dobling av ukentlig timetall og dermed en intensivering av undervisningen. Resultatene av dette vil vise seg i 2014.

Den helsefaglige veien til studiekompetanse (en treårig modell på Skogmo og Notodden) gir elevene studiekompetanse og samtidig en praktisk innføring i helsearbeiderfaget eller barne- og ungdomsarbeiderfaget. Tiltaket er positivt og gjennomføringsprosenten er på om lag 80 prosent. Til sammenligning er gjennom-

føringsprosenten noe over 50 prosent på ordinære Vg3 påbyggingsløp.

Sommer- og høstskole har også vært viktige tiltak i arbeidet med økt gjennomføring. På sommerskolen var det 41 deltakere. I matematikkfaget var det 76 prosent som fikk bestått resultat, mens det i naturfag var 88 prosent. Sommerskolen gir positive resultater og det bør sees på mulighetene for å utvide tilbudet, eventuelt organisere det på nye måter. Høstskolen har langt dårligere måloppnåelse og nye måter å anvende tildelte tiltaksmidler bør vurderes.

På kompetansesenteret i Skien er det etablert et Vg3-tilbud for lærekandidater som ikke har tegnet opplæringskontrakt. I Ny Giv oppfølgingsprosjektet, sammensatt av ansatte i skole, fagopplæring, Nav og oppfølgningstjenesten, jobbes det systematisk med tiltak for elever og ungdom som har gjennomføringsutfordringer.

Det aller viktigste læringsarbeidet foregår i relasjonen mellom lærer og elev. Arbeidet med kompetanseheving for læreren som leder i klasserommet er derfor videreført. Målsettingen har vært å vektlegge god undervisningskultur og felles forståelse og lik praksis for alle lærere på en skole. Klasseledelse vil være tema på en egen

felles kursdag første halvår i 2014.

“Vurdering for læring” var et statlig finansiert tiltak hvor målet var å få mest mulig læringseffekt ut av vurderingsarbeidet, med særlig vekt på undervisningsarbeidet. Det har vært satset spesielt på involvering av elev, lærling, lærer og instruktør i læringsarbeidet. I 2013 var det særlig vekt på nettbasert videreutdanning «IKT i læring og vurdering».

Porsgrunn videregående skole har siden 2009 deltatt i Utdanningsdirektoratets 5-årige prosjekt «Bedre Læringsmiljø». Skolen ble i 2013 belønnet med «Dronning Sonjas skolepris» som har høy status i skole-Norge. Skolen fikk prisen fordi den praktiserer likeverd og inkludering på en fremragende måte, utmerker seg ved å være en verdibasert, læringsorientert og fremtidsrettet pedagogisk aktør, fremstår som kreativ og utviklingsorientert, med offensive og reflekterte planer og store evner til å omsette planer i praksis.

Måloppnåelse og endringsbehov

Elevundersøkelsen viser at Telemark ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder læringsmiljø. Det er gledelig at Telemark er bedre enn landsgjennomsnittet når det gjelder mobbing på skolen, selv om det fortsatt er over 50 elever som opplever

Matematikk	Nasjonalt	Telemark	Avvik
1P-Y yrkesfaglig	3,0	3,0	0,0
1P studieforberedende	2,7	2,2	-0,5
2P studieforberedende	3,0	2,8	-0,2
2P-Y påbygg	2,9	2,6	-0,3
1T-Y yrkesfaglig	3,1	-	-
1T studieforberedende	3,3	3,1	-0,2

Kilde: www.telemarksbarometeret.no

mobbing minst en gang i uka eller flere ganger i løpet av en måned.

Eksamen i fellesfag 2012-13 viser at målsettingen i matematikkfagene foreløpig ikke er nådd. I matematikk 1P studieforberevende og matematikk 2P-Y påbygg ligger Telemark fortsatt under målet.

Det er behov for økt satsing på ulike tiltak, metoder og organiseringer innen alle de fire satsingsområdene på videregående opplæring.

I 2013 ble det avlagt 822 fag- og svenneprøver og kompetanseprøver. 92,7 prosent av disse fikk bestått resultat. Av totalt antall løpende kontrakter, ble 5,3 prosent hevet i 2013. Resultatene varierer lite fra året før. Målet er ikke nådd.

Styringsdialoger ble ikke gjennomført i 2013. Kontinuitet er viktig i dette arbeidet og styringsdialogen med skolene må brukes aktivt til å avspeile resultater og kommunisere satsingsområder og prioriteringer.

Kompetanseheving

Mål og resultater

1. Målet er å gi relevante etter- og videreutdanningsstilbud. Dette skal oppnås gjennom egne kompetansemidler og tiltaket «Kompetanse for kvalitet». Tilbudene skal samtidig avspeile nasjonale føringer og pedagogisk utvikling i skolen, og vil bli innarbeidet i fylkeskommunens handlingsplan for kompetanseutvikling.

2. Yrkesfaglærere skal få tilbud om å praktisere/hospitere i bedrift og lærere, instruktører, faglige ledere og prøve-

nemndsmedlemmer skal få tilbud om kompetanseheving som gir økt faglig og pedagogisk kompetanse.

3. Innen karaktersetting og sensorarbeid skal vi formidle retningslinjer og vurderingskompetanse på en slik måte at vurderingen følger forskriftene og oppfattes som enhetlige.

4. Målsettingen er å bli nasjonalt ledende innen pedagogisk bruk av video, delingskultur og målrettet valg av digitalt utstyr. IKT skal bli en naturlig og integrert del av den videregående opplæringen og digitale læremidler skal brukes i alle fag og av alle lærere og elever.

5. Målet for nasjonal digital læringsarena (NDLA) er at bruken på skolene skal øke hvert år i hele perioden. Detaljert statistikk føres over bruken av de digitale læremidlene i NDLA.

I 2013 har det vært satset spesielt på kompetanseheving i IKT-basert klasseledelse, IKT i vurdering, læring og etterutdanning i tilrettelegging for dyslektikere. Om lag 60 lærere har fullført minst ett av disse studiene. Innen ulike fagområder har det vært satset på videreutdanning, og en del skoleledere har begynt på rektorskolen.

Fire IKT-pedagoger og en IKT-koordinator er viktige pådrivere i arbeidet med utvikling av pedagogiske metoder og ressurser. Områdene video, deling og målrettet valg av digitalt utstyr er spesielt satset på. På Sørve og Rjukan videregående skole er iPad testet ut som et alternativ til PC. Uttestingen er utvidet til Vest-Telemark videregående skole og fortsetter i 2014.

Det er viktig at ledelsen på skolene sam-

men med de ansatte prioriterer og setter i gang tiltak for å øke bruken av IKT i undervisningen på egen skole. Styringsverktøyet «SkoleMentor» er et viktig hjelpemiddel. Skolene har gitt tilbakemelding om at det er et nyttig verktøy i det IKT-pedagogiske skoleutviklingsarbeidet. Egne IKT-forum på skole- og fylkesnivå er også viktige strategiske tiltak. Innsatsen må økes for å gjøre NDLA godt kjent for alle lærere. Klasseledelse var hovedtema på en av de felles kursdagene for skolene, noe som ser ut til å ha gitt en positiv effekt. Arbeidet med kompetanseheving på den enkelte skole må bli etterspurt på de årlige styringsdialogene som skoleeier gjennomfører.

Arbeidet med video har dannet grunnlaget for et nettskoleprosjekt i fylkeskommunen, og et samarbeid med Skien kommune om fagvideoer på morsmål. Telemark var i førersetet da det våren 2013 ble etablert et samarbeidsprosjekt med NDLA om utvikling av en felles nasjonal delingsarena. Arbeidet har fått positive tilbakemeldinger fra hele landet.

Hospiteringsordningen for lærere i yrkesfag ble utvidet til å gjelde lærere i fellesfag som underviser yrkesfagelever. Det vil si totalt 75 yrkesfaglærere og 25 fellesfaglærere. Responsen for hospitering har vært dalende og antallet påmeldte ved slutten av året er lavere enn tidligere.

En av målsettingene for fagfora i de ulike utdanningsprogrammene er å arbeide med kompetanseheving i vurderingsarbeidet både innen skole og fagopplæring. En annen viktig oppgave innen fagopplæring er å gjennomføre kurs for nye faglige ledere og instruktører i bedriftene. Det er i 2013 gjennomført kurs for 264 faglige ledere og instruktører.

Foto: Merete Hegna

Det har de siste årene vært en utfordring å få et tilstrekkelig antall lærere til å påta seg sensorarbeid i forbindelse med gjennomføring av eksamen for elever. Ved noen skoler har det vært svært liten tradisjon for å ta del i dette viktige arbeidet. Skoleeier har derfor henvendt seg til skolene for å rekruttere nye sensorer, og skoleringsarbeid i 2014 i samarbeid med skolene.

Måloppnåelse og endringsbehov
Målsettingen har vært å etablere en hospiteringsordning for lærere i yrkesfag til å gjelde lærere i fellesfag. Interessen har vært dalende og antallet deltagere er halvert i forhold til året før. For å øke

interessen blant lærerne, må det etableres et nærmere samarbeid med skolene i 2014.

Det er for få lærere og for få skoler som påtar seg sensorarbeid i tilstrekkelig grad i forbindelse med gjennomføring av eksamen for elever. I 2014 vil skoleeier sette i gang med skoleringstiltak som kan øke rekrutteringen til dette viktige arbeidet.

IKT-fora fungerer i ulik grad på skolene når det gjelder det faglig pedagogiske arbeidet på hver skole. I 2014 blir det viktig å få alle fagfora i operativ drift.

Bruken av NDLA i undervisningen økte med 86,4 prosent i skoleåret 2012 – 2013, sammenlignet med året før. På landsbasis var økningen på 68,5 prosent, så vi er allerede i ferd med å bli ledende i landet på dette området.

Etter at egen fylkeskommunal PPT ble etablert i 2012, har dette ført til større grad av systemarbeid og mer tilstedeværelse på skolene. Dette er et tiltak for å redusere spesialundervisning og til å øke kompetansen på skolene. I 2014 blir det viktig å utvikle mulighetene som ligger i samlokaliseringen av OT og PPT, og å videreutvikle samarbeidet mellom OT og fagopplæring for å redusere frafallet i overgangen mellom Vg2 i skole og opplæring i bedrift.

Gode samarbeidsarenaer

Mål og resultater

1. Etablere nye møteplasser og samarbeidsarenaer mellom videregående opplæring og andre samfunnsaktører.

2. Øke antallet lærebedrifter i Telemark fra 1000 til 1300.

3. Etablere formelle samarbeidsarenaer innenfor alle utdanningsprogram

En viktig målsetting for fylkeskommunen er å lage forpliktende intensjonsavtaler med kommunene i Telemark om en innkjøpspolitikk hvor det er en forutsetning at leverandører til kommunen skal være godkjente bedrifter for lærlinger. Arbeidet med å etablere avtaler med kommunene om felles innkjøpspolitikk er påbegynt og vil bli videreført i 2014.

I det 13-årige skoleløpet er det viktig å få etablert formelle permanente nettverk mellom kommune, fylkeskommune og privat arbeidsliv. Innen fagopplæring er det særlig vektlagt å etablere gode rutiner for veiledning og oppfølging av opplæringskontor og lærebedrifter. Det viser funn og avvik fra analysen av den årlige rapporteringen fra opplæringskontor, medlemsbedrifter og frittstående enkeltbedrifter. Det har vært gjennomført skolering av prøvenemnder for å få til bedre vurderingskompetanse, og få gode rutiner for drift av de etablerte fagfora.

Når det gjelder folkehelsearbeid er prioriteringen å få til en operativ skolehelsetjeneste der helsesøster er mer til stede på skolene. Elevene skal tilbys sunnere og mer trendy kantinemat. Mer bruk av skolenes idrettsfasiliteter skal tilbys både ute og inne og den tobakks- og snusfrie skole skal settes i gang.

Mens elevenes behov er økende, rapporteres det at helsesøsters tilstedeværelse ikke dekker dagens behov. Nasjonale tall viser at de unge har økende problemer knyttet til psykisk helse, kropp og seksualitet. Ni skolekantiner har satt fisk på menyen to eller flere ganger i uka og det har vært fokus på vann som tørstedrikk og på betydningen av næring for læring.

Et annet samarbeidsområde dreier seg om å etablere forpliktende samfunnskontrakter innenfor privat og offentlig virksomhet når det gjelder dimensjonering av opplærings-tilbud, praksisopplæring og inntak av lærlinger og lærekandidater. I tillegg er det viktig å videreutvikle partnerskapsarbeidet med bedrifter og her er partnerskapsavtalen med Høgskolen i Telemark et eksempel på avtale som trenger en justering for å få til et mer innovativt og operativt samarbeid. En forpliktende samfunnskontrakt er etablert i elektrofag.

Prosjekt til fordypning (PTF) er et nytt og viktig fag innen videregående opplæring og som utfordrer samarbeidsformene mellom skole og arbeidsliv. Ambisjonen er å utvikle en overordnet plan for faget PTF som tar for seg både samarbeid, planlegging, gjennomføring og vurderingsarbeid.

Ingen konkrete tiltak er satt i gang i 2013 for å få til en økning i antallet lærebedrifter. Arbeidet har vært knyttet til arbeidet med å etablere samfunnskontrakter. En egen samfunnskontrakt er etablert innen elektrofagene. Denne skal ta opp i seg dimensjonering og inntak av lærlinger. I 2014 blir det viktig å videreføre arbeidet med å få etablert tilsvarende kontrakter innen andre utdanningsprogram.

I 2013 er det laget et overordnet styringsdokument for faget PTF. De er sendt ut til alle skolene og presentert for opplæringskontorene i Telemark. Det blir viktig at retningslinjene for PTF og implementeringen av disse følges opp i 2014 slik at de danner grunnlag for lik kvalitet i faget.

I 2013 ble det satt et mål om å etablere et overordnet partnerskap for karriereveiledning. Arbeidet er organisert som et prosjekt og målet er å få tegnet partner-

skap med kommuner, arbeidslivets organisasjoner, Fylkesmannen Telemark, Nav og Høgskolen i Telemark i juni 2014.

Måloppnåelse og endringsbehov

Arbeidet med skolering av prøvenemnder, drift av fagfora, samarbeidet med opplæringskontorene, samt skolering av faglige ledere og instruktører pågår kontinuerlig. Særlig vil driften av fagforum innen organisering, mandat og innhold ha prioritet i 2014. I 2014 er planen å lage nye mandat for fagforumene, der vurdering, formidling og faget PTF blir vektlagt. I arbeidet med etablering av gode samarbeidsarenaer vil det i løpet av våren 2014 bli utredet en politisk sak vedrørende opprettelse av et Fagskoleråd i Telemark.

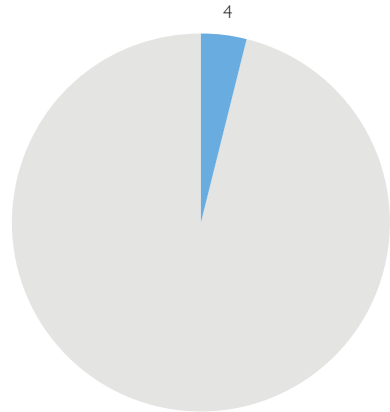
Ambisjonen er å ha en operativ skolehelsetjeneste der helsesøster er mer til stede på skolene, der elevene tilbys mer sunn kantinemat og får til mer bruk av skolenes idrettsfasiliteter både ute og inne.

Målet om 300 nye lærebedrifter er ikke nådd. Den årlige økningen har vært normal vekst, med 39 nye lærebedrifter 2011, 60 i 2012 og 53 i 2013.

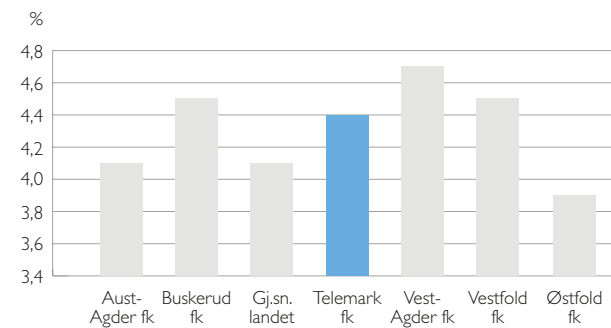

Tannhelse

Netto driftsutgifter i % av totalen 2013

Tannhelse i % av totale netto driftsutgifter 2013

Personale

		Ansatte	Årsverk	På jobb
Tannhelse sentraladministrasjonen	2011	5	4	
	2012	4	3	
	2013	4	3	99.5 %
Tannhelse ytre virksomheter	2011	119	105	
	2012	118	105	
	2013	128	111	95.1 %

Kvalitetsutvikling

Mål og resultater

Innsatsområdet har som mål å sikre at tannhelsen hos barn og unge i Telemark er på samme nivå som landsgjennomsnittet. Målrettet jobbing for bedre tannhelse hos de svakeste vil kreve særskilte tiltak. Samhandling med kommunene skal intensiveres for å nå samme mål hos alle prioriterte grupper, slik de er definert i Tannhelseloven.

Bruk av frekvenstall har identifisert pasienter med dårlig tannhelse. For disse er hyppig innsats med motivasjon og oppmerksomhet rettet mot et sunt kosthold og mestring av egen munnhygiene gjennomført. Parallelt har det vært jobbet det med å identifisere faser i barn og unges liv hvor de er spesielt sårbare for tannhelseproblem. Samarbeidet med skoler, barnehager og barnevern har vært intensivert.

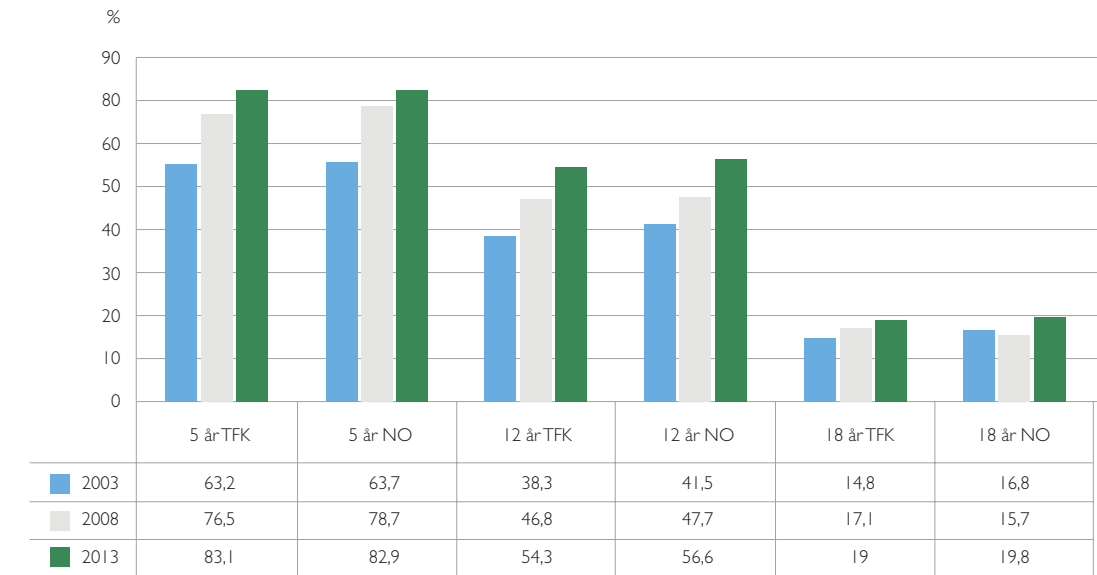
Aktivitet på arenaer utenfor klinikkene har vært lavere enn tidligere år. Vi har ikke lyktes med å styrke folkehelsekoordinatorens stilling i arbeidet vårt. Dette skyldes blant annet at tre tannpleiere har hatt permisjon fra sine stillinger i store deler av året.

Måloppnåelse og endringsbehov

Tannhelsen hos barn og unge er forbedret for alle referansekvull (3,5,12 og 18 åringer) i 2013.

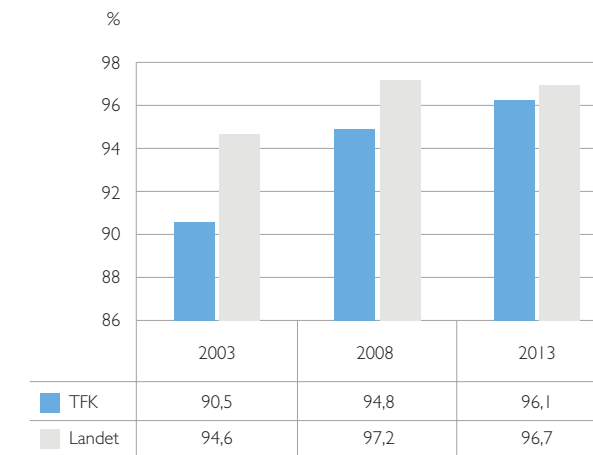
Innsatsen for de aller svakeste bør fortsatt styrkes. Bedre arbeidsfordeling mellom profesjonene i tannhelsetjenesten ved at tannpleierne overtar flere av tannlegenes oppgaver vil være et viktig bidrag til dette. Det vil være i tråd med prinsippet om LavesteEffektiveOmsorgsNivå (Leon-prinsippet). For å følge opp denne intensjonen vil det være behov for flere tannpleierstillinger.

Andel 5-, 12- og 18-åringer helt uten hull i tennene

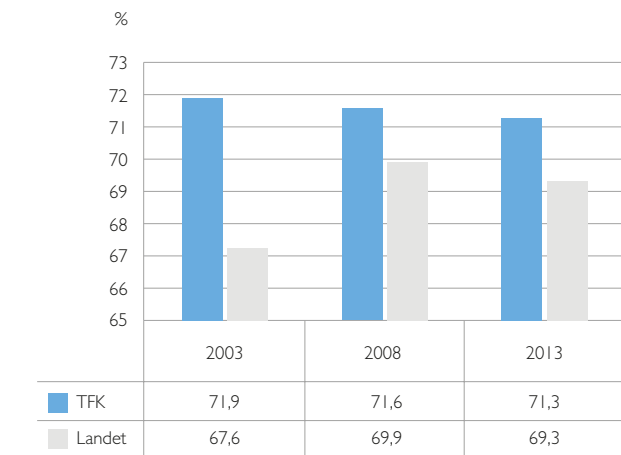
Kilde: www.telemarksbarometeret.no

Andel 13–18 år under tilsyn i den off. tannhelsetjenesten

Kilde: www.telemarksbarometeret.no

Andel 13–18 år undersøkt og behandlet i den off. tannhelsetjenesten

Kilde: www.telemarksbarometeret.no

Foto: Dag Jenssen

Effektivitet

Mål og resultater

Innsatsområdet har som mål å øke andelen av eldre, syke og pasienter i institusjoner som får regelmessig tilsyn og behandling. Tannhelsepersonell må sikres at de behersker dokumentasjon og rapportering av dette. Effektiv drift og høy kvalitet skal kjennetegne alt arbeid, både klinisk og i samhandel med kommuner og andre partnere.

Avtaler er inngått med kommunale foretak som helsestasjoner, skoler og barnehager, helseinstitusjoner som syke- og omsorgshjem og kommunenes pleie- og omsorgsavdelinger. Avtalene har ført til bedre samarbeid, tydeligere kommunikasjonslinjer og hyppigere kontakt med tannhelsetjenesten. Samarbeidet med Sykehuset Telemark har gitt bedre og mer forutsigbart tilbud for narkosebehandling til pasienter med behov for dette.

Tannpleiere og tannleger har fått individuelle mål som sikrer et bedre tilbud til alle grupper av prioriterte pasienter, samtidig som alle pasienter har fått et bedre spesialisttilbud i endodonti, kjeveortopedi og oralkirurgi innenfor fylkets grenser.

Måloppnåelse og endringsbehov

Skriftlige avtaler med alle kommuner i fylket for bedre dokumentasjon av tilsyn og behandling av alle grupper av prioriterte pasienter har fungert godt. Tiltaket må følges opp for å sikre at intensjonene gjennomføres i praksis, og skal innarbeides i individuelle mål for alt tannhelsepersonell i Telemark fylkeskommune

Ansettelse av egen spesialist i oralkirurgi og endodonti ved Tannklinikken Skien vil gi et bedre tilbud for alle grupper av pasienter i fylket. Det vil også bidra til økt kompetanse hos alt tannhelsepersonell i den offentlige tannhelsetjenesten i fylket. Stillingene vil være selvfinansierende på grunn av tilflyt av betalende pasienter.

Økonomisk styring

Mål og resultater

Innsatsområdet har som mål at god og tett økonomistyring innføres i alle ledd helt ned på klinikknivå. Alternative strategier skal være tilgjengelige dersom viktige forutsetninger for inntekter eller optimal drift svikter. Kompetansen hos alle budsjettansvarlige skal økes gjennom målrettede tiltak.

Kontroll på virksomhetens kostnader og inntjening har stått sentralt for å sikre solid faglig drift med et bredt og profesjonelt behandlingstilbud. Økonomi og budsjettkontroll er innført som obligatorisk tema på klinikkleder møtene. Alt

tannhelsepersonell har fått økt kompetanse på økonomi for å øke bevisstheten om profesjonell drift, også i behandling av betalende pasienter. En rekke kostnadskrevede driftsavtaler er gjennomgått og reforhandlet hvor det har vært mulig.

Måloppnåelse og endringsbehov

Samlet har alle tiltak ført til et betydelig overskudd i driften for 2013. Det må presiseres at dette er et resultat av betydelig innsparing og ekstraordinære tiltak og kan ikke tilrådes på lang sikt. Målet må være å legge til rette for stabil bemanning og bærekraftig drift.

Det gjenstår enda lokale regioner, hvor tannhelsetjenesten trenger bedre tilstedeværelse som sørvestlige deler av Telemark, Rjukan og Notodden.

Fremdeles gjenstår betydelige utfordringer med reforhandling av kostnadskrevede avtaler, som medfører sårbarhet og gjør tannhelsetjenestens drift avhengig av høy inntjening.

Strategi

Mål og resultater

Innsatsområdet har som mål at tannhelsetjenesten skal ha et tydelig mål om å bygge kompetanse hos alle medarbeidere, og arbeide aktivt for å unngå «kompetansetapping» på grunn av «frafall» (flytting, bytte til privat praksis eller annen virksomhet). Stabilitet må sikres gjennom faglig utvikling og finansiell anerkjennelse på linje med andre fylker.

I tillegg til deltakelse på eksterne kurs har tannhelsepersonell i Telemark fylkeskommune deltatt på flere interne fagkurs i odontologi. Årets fagmøte fokuserte sterkt

på utfordringer i klinisk hverdag og erfarne medarbeidere bidro med foredrag og tverrfaglige arbeidsgrupper. Dette gir økt faglig tyngde hos alle grupper av tannhelsepersonell og sikrer solid faglig nivå på alle klinikker.

Det er opprettet to grupper av fagsirkler, en sør i fylket, den andre i Vest-Telemark, hvor man møtes for å diskutere faglige utfordringer i egen hverdag. Tiltaket øker attraktiviteten ved å jobbe i tannhelse-tjenesten i Telemark fylkeskommune, med økt stabilitet hos eksisterende personell og god rekruttering. Sammen med eksterne kurs er dette et grunnlag for sterk faglig tyngde og et bredt behandlingstilbud.

Alle ledere i tannhelsetjenesten har deltatt på kurs for tydeligere lederskap med fokus på leder- og medarbeideransvar. Målsetningen er å sikre felles innsats for vedtatte mål og kvalitetskrav. Prosessen førte til at overtannlegestillingene ble erstattet av klinikkledere med ansvar for drift, personell og økonomi med virkning fra 01.01.2014. Resultatet har vært bedre styring, kommunikasjon og ny giv i virksomheten.

Rekruttering av autoriserte tannhelsesekretærer er fremdeles en utfordring. I 2013 ble det som en midlertidig løsning satt i gang tiltak for privatisteksamen for noen få ansatte assistenter uten autorisasjon. Arbeidet med å styrke rekruttering til utdanningsløpet for tannhelsesekretærer i fylket vil fortsette i samarbeid med ledere og tillitsvalgte i tannhelsetjenesten og videregående opplæring i fylket.

Måloppnåelse og endringsbehov

Styrking av faglig kunnskap og ferdigheter har gitt økt trygghet og motivert for bedre behandlingstilbud innenfor fylket. Mentor-

ordninger og intern hospitering har gitt yngre og uerfarne kollegaer mulighet til å lære av mer erfarne kollegaer og styrket tjenesten faglig.

God samhandling mellom ulike grupper av tannhelsepersonell må sikres for å gi pasientene et solid og trygt behandlingsforløp. Dette betyr at samhandling innenfor tannhelseteamene styrkes, og reflekterer god kompetanse hos hver faggruppe. Regelmessige møter med faglig oppdatering og diskusjoner hvor alle ansatte deltar, bør bli obligatorisk i Telemark fylkeskommune.

Folkehelseperspektivet må styrkes. Fokus kan ikke bare være barn og unge, men i like stor grad eldre og kronisk syke hvor målrettede tiltak kan øke forståelse og aksept for betydning av egen innsats.

Kvalitetskontroll, pasientsikkerhet og gode rutiner må styrkes for å etablere enhetlige kvalitetskrav på alle klinikker og alle nivå. Utnevnelsen av en egen ansvarlig for pasientsikkerhet er sentral i dette arbeidet.

Samarbeidet med kommuner, fag- og utdanningsinstitusjoner må fortsette for å sikre bedre rekruttering av autoriserte tannhelsesekretærer forut for det store generasjonsskiftet vi står overfor.

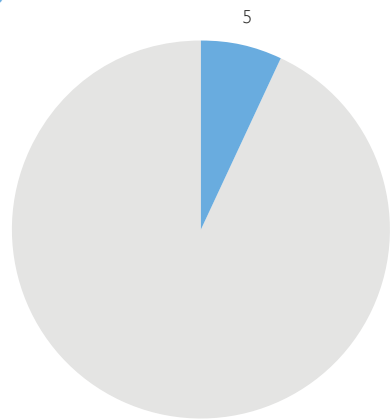

Foto: Dag Jensen

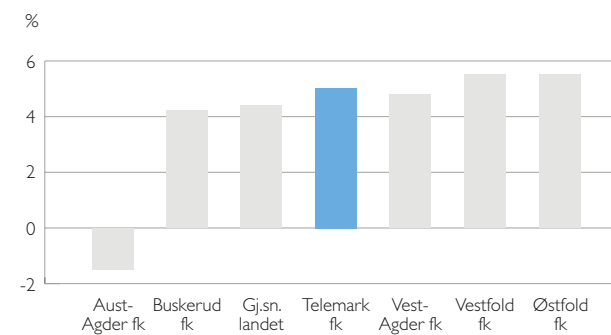

Regional utvikling

Netto driftsutgifter i % av totalen 2013

Regional utvikling i % av totale netto driftsutgifter 2013

Personale

	Ansatte	Årsverk	På jobb
Regional utvikling	2011: 41	39	
	2012: 40	39	
	2013: 37	36	93.9 %

Nøkkel tall

	2010	2011	2012	2013
Befolkningstilvekst	954	838	879	567
Netto innflytting	865	819	987	631
Befolkningsvekst i prosent	0,41	0,57	0,50	0,33
Sysselsatte etter arbeidssted	76.524	76.693	76.608	

Arbeidsledige (årsgjennomsnitt)	3.2 %	3.3 %	3.3 %
Andel med høyere utdanning (4-år eller mer)	4.2 %	4.3 %	4.5 %

Nyskaping og næringsutvikling

Mål og resultater

Målet er å fremme bærekraftig attraksjons- og innovasjonskraft i kunnskapsintensive og opplevingsrettede næringer. Målet er å styrke regionen som bosted, reisemål og arena for næringsutvikling.

Prosjekt «Invest in Telemark» ble startet opp og utgjør den største satsingen på næringsområdet. Ambisjonen er å bidra til mellom 300 og 500 nye arbeidsplasser til Telemark. Prosjektet pågår fram til våren 2016.

I tråd med Regional plan for nyskaping og næringsutvikling, er det lagt ned betydelig innsats i det bedriftsrettede forskningsprogrammet «Virkemiddel for regional FoU og Innovasjon» (VRI). I VRI Telemark har 13 forskere vært engasjert for å gi bedrifter hjelp til å komme i gang med forskningsdrevet innovasjon. I 2013 har 159 bedrifter vært involvert i programmet. Det har utløst om lag 80 millioner kroner i ekstern finansiering til FoU-aktivitet i bedriftene.

Som et bidrag til å sikre god rekruttering av høyt utdannet arbeidskraft ble foreningen «Trainee Telemark» etablert. Foreningen har som formål å gjøre det mer attraktivt for høyt utdannede å bosette seg i regionen

Foto: Dag Jensen

ved å tilby en attraktiv og givende inngang til arbeidslivet.

Regional plan for reiseliv utgjør det strategiske grunnlaget for å styrke Telemark som reisemål. Som oppfølging av den er det i løpet av året utarbeidet en merkevarestrategi for Telemark. I tillegg til å fremme Telemark som reisemål, skal merkevarestrategien også kunne anvendes for å fremme Telemark som bosted, utdanningssted og som etableringssted for næringsvirksomhet. Det er i løpet av året utarbeidet en egen «Landbruks- og matmelding for Telemark».

Denne skal følges opp gjennom en handlingsplan som skal utarbeides våren 2014.

Handlingsprogram for Regional plan for Hardangervidda er laget og vil bli fulgt opp gjennom ulike tiltak og prosjekter. Et tilsvarende handlingsprogram er under utarbeidelse for Regional plan for Setesdal vesthei, Ryfylkeheiene og Setesdal austhei.

Alle skjærgårdsparkkommunene har utarbeidet forvaltningsplaner for statlig sikrede friluftsområder, som utgjør hovedandelen av fylkets offentlige friluftsområder.

I tillegg har noen av innlandskommunene utarbeidet tilsvarende planer.

Det er laget statusrapport og regionale anbefalinger for hjorteviltforvaltningen gjennom en bestandsvurdering av elg og hjort i Telemark. Denne vil danne grunnlaget for hjortvilt-forvaltningen i fylket.

Måloppnåelse og endringsbehov

Den mest relevante indikatoren for å vurdere graden av måloppnåelse på dette området er knyttet til arbeidsplassutvikling. Tall for 2013 foreligger først i juni (hvert år). Basert på tall for 2012 for ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse, er Telemark rangert som nr. 16 av fylkene (Telemarkforskning; Regional analyse Telemark 2013). Det er én plass opp i forhold til 2010 og 2011. Det er i rapporten påpekt at utviklingen for 2012 isolert sett ikke er spesielt negativ. Det er fem fylker med sterkere relativ nedgang. Uten nedleggelsen av REC hadde utviklingen i Telemark vært langt mer positiv. I samme rapport er fylkene også rangert etter grad av innovasjon. Telemark kommer godt ut og er rangert som nr. 5 av fylkene. Den høye andelen av innovative bedrifter er i stor grad flerbedriftsforetak. Blant andelen

lokale bedrifter er andelen vesentlig lavere.

Telemark har hatt nedgang i det samlede kommersielle overnattingsmarkedet i 2013 og har tapt markedsandeler både innenlands og utenlands. Det er et positivt tegn at fylket har vunnet markedsandeler på det innenlandske camping- og hyttemarkedet.

De regionale planene for nyskaping og næringsutvikling og for reiseliv utgjør fortsatt det strategiske grunnlaget for innsatsen på dette området. Reduksjon i regionale utviklingsmidler for 2014 og ytterligere forventet nedgang, innebærer store utfordringer med hensyn til finansiering av lokale og regionale utviklingsprosjekter.

Internasjonalt arbeid

Mål og resultater

Målet er å gjøre det lettere for både offentlige virksomheter og private aktører i Telemark å arbeide med internasjonale utfordringer og muligheter.

En vesentlig aktivitet på dette området er å holde seg løpende oppdatert på regionalpolitiske trender og internasjonale utviklingstrekk. Slik kunnskapsinnhenting

Regionale utviklingsmidler 2013	Kroner (1000)	Prosent
Øst-Telemark	3711000	6,00
Vest-Telemark	3667500	5,90
Midt-Telemark	1725000	2,80
Grenland, inkl. Drangedal og Kragerø	3926000	6,30
Fylkesomfattende prosjekter	17793900	28,50
Internasjonale prosjekter	2425000	3,90
Kommunale næringsfond	7400000	11,90
Innovasjon Norge Telemark	13600000	21,80
Innovasjon Norge Telemark Grønn datalagring	8000000	12,90
Sum	62248400	100,00

skjer bl.a. gjennom deltagelse i internasjonale organisasjoner der Telemark er medlem. Fylkeskommunen sørger for at kunnskap om internasjonale forhold blir videreført til regionale aktører gjennom ulike informasjonstiltak og møtevirksomhet.

I 2013 arbeidet fylkeskommunen med et stort internasjonalt og strategisk viktig prosjekt innenfor grønn energi (LowCap). I tillegg er det startet et nytt energirettet Interreg prosjekt i Skagerakområdet (KASK). 2013 har ellers vært et år for å avslutte prosjekter og forberede nye prosjekter for programperioden 2014-2020.

USA er blant de prioriterte områdene for fylkeskommunens internasjonale engasjement. I 2013 besøkte en næringsdelegasjon Minot i North Dakota og Minneapolis i Minnesota. Det er underskrevet samarbeidsavtaler med staten North Dakota og Norway House i Minneapolis. Delegationen deltok på Norsk Høstfest i Minot, og det ble også avholdt møter med det norske konsulatet i Minneapolis og gjennomført næringsseminar med blant annet Sons of Norway.

Som et resultat av en tidligere inngått partnerskapsavtale med Green Business Norway, er det inngått en partnerskapsavtale med den polske regionen Lubelskie. Det er inngått en særskilt 3-årig avtale med Green Business Norway for å følge opp avtalen med den polske regionen.

Fylkeskommunen har deltatt aktivt i utformingen av de nye Interreg programmene i Øresund-Kattegat – Skagerrak og i Nordsjøen. Disse programmene har oppstart i løpet av 2014.

Måloppnåelse og endringsbehov

Det er vanskelig å vurdere graden av

måloppnåelse på dette området uten at det er gjennomført brukerundersøkelser eller evalueringer av fylkeskommunens rolle. Dette er ett av flere områder som bør inngå i fremtidige brukerundersøkelser.

Gjennom USA-prosjektet er det knyttet kontakt mot næringslivet i USA med formål å bygge opp om næringslivet i fylket. Det er i tillegg etablert studentutveksling for høgskole og videregående skole.

Gjennom Green Business er det inngått kommersielle kontrakter mellom bedrifter i Lubelskie og Telemark.

Det er gjennom arbeidet med Interreg åpnet opp for næringslivets deltagelse i prosjekter. Mange av de internasjonale programmene er langsiktige og oppfølging av disse vil ha prioritet i budsjettperioden.

Kultur

Mål og resultater

1. Realisere kulturelle fyrtårn med høy kvalitet og attraksjonskraft.
2. Samordne og styrke kulturinstitusjonene som lokale og regionale formidlere.
3. Øke tilbudet av kunst-, idrett- og kulturaktiviteter og opplevelser, spesielt for barn og unge.
4. Ivareta og utvikle engasjement i organisasjonslivet og hos enkeltpersoner.

I 2013 ble det realisert regionale kulturbygg og museer for om lag 600 millioner kroner. Det var blant annet Ælvespeilet og DuVerden i Porsgrunn, rehabilitering av Ibsenhuset i Skien, Bok- og Blueshus og Lysbuen Industri- og kunsthistorisk museum på Notodden. Staten bevilget 25

millioner kroner til Bok og Blueshuset. Fordelt over flere år har samlede tilsagn og tilskudd fra Telemark fylkeskommune og Telemark utviklingsfond vært om lag 67 millioner kroner.

Telemark museum økte sitt årlige stats-tilskudd med 1,3 millioner kroner, noe som

Kunsthallen i Ælvespeilet har fått treårig prosjektstøtte fra Norsk Kulturråd på til sammen 1,2 millioner kroner. Fylkeskommune bidrar med et årlig tilskudd på 200.000 kroner fra og med 2013. Gjennom samarbeid med Polen har kunsthallen oppnådd 920.000 kroner i tilsagn i EØS-midler.

Til Lysbuen Industri- og kunsthistoriske museum på Øvre Tinfos i Notodden bidrar fylkeskommunen med årlig driftstilskudd på 500.000 kroner og prosjektmidler inntil denne virksomheten oppnår statlig knutepunktfinansiering.

Regional scene for samtidsdans i Grenland er en av åtte nasjonale pilotscener. Den har fått treårig prosjektstøtte på 1,2 millioner fra Norsk Kulturråd. I forslaget til strategi for kultur og kulturarv foreslås det å samlokalisere denne etableringen med Teater Ibsen og at teaterensemblet omdannes til et teater- og dansehus med to likeverdige sceniske uttrykk.

Telemark Kammerorkester har oppnådd nasjonal ensemblestøtte på kroner. 400.000 fra Norsk kulturråd og 2,7 millioner kroner gjennom polske EØS-midler i en treårig samarbeidsavtale.

Tilrettelegging for idrett er et prioritert område. Slik tilrettelegging skjer i all

medførte økte tilskudd fra fylkeskommunen på 433.000 fra og med 2014. Til driften av Vitensenteret i DuVerden gir Kunnskapsdepartementet et årlig tilskudd på om lag 3 millioner kroner fra og med 2014.

Søknadsgruppe		Godkjente søknader	Godkjent søknadssum (i 1000 kr)	Tildelte spillemidler (i 1000 kr)
Ordinære anlegg	2011	92	101.494	24.720
	2012	87	111.746	24.738
	2013	84	120.172	26.249
Nærmiljøanlegg	2011	42	8.150	3.313
	2012	28	5.236	2.178
	2013	30	5.072	2.066

hovedsak via tildeling av spillemidler til idrettsanlegg.

Det treårige prosjektet «Talent Telemark» er etablert sammen med Telemark Idrettskrets og rammen for toppidrettsstipend ble doblet fra 100.000 til 200.000 kroner.

Fylkeskommunen har ansvaret for formidlingen av gode kulturopplevelser for barn og unge gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS). I 2013 ble det gjennomført turneer og aktiviteter til alle barn og unge i grunnskolen og videregående skoler. Totalt har 27000 barn og unge fått mellom tre og fem besøk fra Den kulturelle skolesekken i 2013 til en verdi av 8 millioner kroner.

I videregående skole var det 11 produksjoner og 141 visninger. 18 utøvere med tilknytning til Telemark var ute på turne. Dette utgjør 44 prosent av totalt 41 utøvere.

I grunnskolen var 29 utøvere med tilknytning til Telemark på turne. Dette utgjør 29 prosent av totalt 101 utøvere.

Det ble gjennomført 100 barnehagekonserter i 2013. Etter fornyet avtale med Rikskonserten øker antallet med 20 prosent fra og med 2014.

Som et bidrag for å ta vare på og utvikle engasjementet i organisasjonslivet og hos enkeltpersoner har Scheen jazzorkester i 2013 oppnådd ensemblestøtte fra Norsk kulturråd og er blitt representasjonsorkester for Sørnorsk jazzsenter.

Etter prøvemedlemskapet i Sørnorsk filmsenter i 2011 – 2013, oppnådde filmaktørene i Telemark 950.000 i støtte til manusutvikling og kortfilmer.

Som resultat av prosessen med utarbeidelse

av strategiplan for kultur og kulturarv, ble det etablert et nytt nettverk for festivaler og regionale kulturhus der Telemark fylkeskommune tar hånd om sekretariatet.

Måloppnåelse og endringsbehov

Selv om mye er oppnådd i 2013, er målene på dette området langsiktige. Strategi for kultur og kulturarv vil utgjøre en vesentlig del av det strategiske grunnlaget for framtidig innsats på dette området. To prosesser vil bli særlig krevende i 2014. Den første blir å få en endelig avklaring på eierskapet i Teater Ibsen. Den andre prosessen er å gjennomføre en god planprosess for realisering av nybygg for Telemark museum på Brekke i Skien.

Kulturminneforvaltning

Mål og resultater

Kulturminneforvaltningen skal arbeide for at mangfoldet av kulturminner blir best mulig ivaretatt og nyttiggjort, og bidra til at Telemarks kulturarv blir forstått og brukt som premiss og ressurs for framtidig bruk og utvikling av landskap, areal, bygninger og anlegg.

I løpet av 2013 ble det lagt betydelig i arbeidet for å få Rjukan og Notodden inn på Unescos verdensarvliste. Fylkeskommune har vært en sentral del av arbeidet med å sikre det faglige og politiske grunnlaget for søknaden. Det er opprettet et midlertidig verdensarvråd, sammensatt av representanter for Telemark fylkeskommune, Notodden, Tinn og Vinje kommuner samt Riksantikvaren. Rådet skal være et samarbeids og koordineringsorgan for forvaltningen av verdensarven.

Nominasjonsdokumentet for verdensarven ble ferdigstilt og godkjent av regjeringen i

Foto: Line Ruud Ørnslien /Telemark fylkeskommune

Foto: Jørn Steen

statsråd i desember. Søknaden ble offisielt overlevert Unesco 30. januar 2014.

Kulturminneforvaltningen har vært sterkt delaktig i utarbeidelsen av forslaget til strategi for kultur og kulturarv. Dette arbeidet vil være viktig for blant annet kommuner, entreprenører, grunneiere og eiere av freda bygg og anlegg i Telemark.

Som følge av en krevende bemannings-situasjon på dette området i 2013, ble kulturminnefaglige dialogmøter med kommunene nedprioritert. Det har likevel vært god kontakt med kommunene gjennom arbeidet med strategi for kultur og kulturarv. Dialogmøter med kommunene vil bli prioritert opp igjen i 2014.

Sammen med flere kommuner har det vært arbeidet aktivt med kommunale planer for kulturminner. Her er det forsøkt å sette fokus på de nærings- og utviklingsmulighetene kulturminner har.

Målrettet innsats er utført for å øke den økonomiske støtten Riksantikvaren gir til eiere av fredede bygg og anlegg i Telemark. Etter målrettet arbeid i flere år er det kommet til enighet med Riksantikvaren om hvordan arbeidet med «Fredningsplanen for etter-reformatoriske kulturminner i Telemark» fra 1995 skal avsluttes.

Fredningen av Bandakkanalen har hatt god fremdrift i 2013 og skal slutføres innen utgangen av mars 2014. Dette arbeidet vil

støtte opp under arbeidet som legges ned i næringsutvikling i Telemarkskanalen Regionalpark.

Telemark fikk tildelt 3,6 millioner kroner fra Riksantikvaren til å sette i stand bygninger og anlegg i privat eie. Det er en økning på 1,3 millioner kroner fra 2012, men er ikke tilstrekkelig for å dekke det reelle behovet. I 2013 er om lag 80 ulike prosjekt fulgt opp på bygninger og anlegg som er fredet eller er under fredning. Det er også gjort et betydelig arbeid med å kvalitets sikre vår kunnskap om de enkelte bygg og anlegg, slik at eiere, regional kulturminneforvaltning og Riksantikvaren lettere kan arbeide sammen for å ta vare på og bruke dem.

I 2013 har fylkeskommunen deltatt i prøveordningen med midlertidig dispensasjonsmyndighet for enkelte arkeologiske kulturminnetyper. Tilbakemeldingene fra tiltakshaverne tyder på at ordningen har fungert godt. Fylkeskommunen vil arbeide for å få denne ordningen utvidet og at den blir permanent.

Måloppnåelse og endringsbehov

Målet er langsiktig og setter store krav både til god forvaltning og til samhandling med en rekke aktører.

2013 var et krevende år. Våre brukere og samarbeidsaktører, enten de er offentlige aktører som kommuner, private eiere av kulturminner, utbyggere, investorer eller andre, har ønsker og forventninger til kulturminneforvaltningen som har vært vanskelig å imøtekomme med dagens kapasitet. Det er en særlig utfordring å avstemme brukernes krav og forventninger til en kulturminneforvaltning som er relevant for dem og deres behov.

Et forbedringsområde er å legge til rette

for bruk av kulturminner i forhold til verdiskaping og næringsutvikling. Dette vil bety at vi må tilegne oss ny kompetanse og lage nye nettverk.

Strategi for kultur og kulturarv vil utgjøre en vesentlig del av det strategiske grunnlaget for fremtidig innsats.

Riksantikvaren har i sitt prioriteringsbrev til Telemark fylkeskommune signalisert at det kan være aktuelt å overføre nye forvaltningsoppgaver og ansvar til den regionale kulturminneforvaltningen. Dette vil medføre at flere oppgaver kan løses regionalt og at den politiske innflytelsen i prosessene økes, samt at saksbehandlingstiden kuttes ned. Om dette gjennomføres vil det imidlertid få konsekvenser. Riksantikvaren har i sitt prioriteringsbrev i flere år påpekt ressursmangelen innenfor kulturminneforvaltningen i Telemark fylkeskommune. For å løse dette er det i strategi for kultur og kulturarv pekt på tiltak for å gjøre noe med dette slik at ressurs situasjonen ikke blir et hinder for overføring av ansvar.

Samhandling med kommunene

Mål og resultater

Eksternt skal det etableres en tydeligere og samordnet kontakt med kommunene i fylket.

Det var et mål å etablere samarbeidsavtaler med åtte kommuner innen juni 2013. Det ble etablert samarbeidsavtale kun med Fyresdal kommune i 2013.

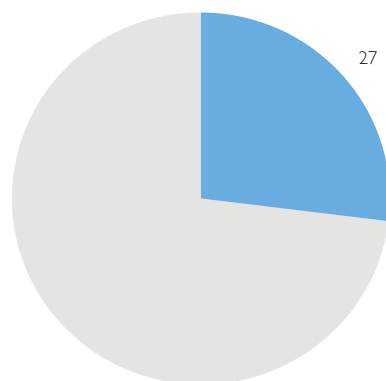
Måloppnåelse og endringsbehov

Målet ble ikke nådd. Arbeidet fortsetter i 2014.

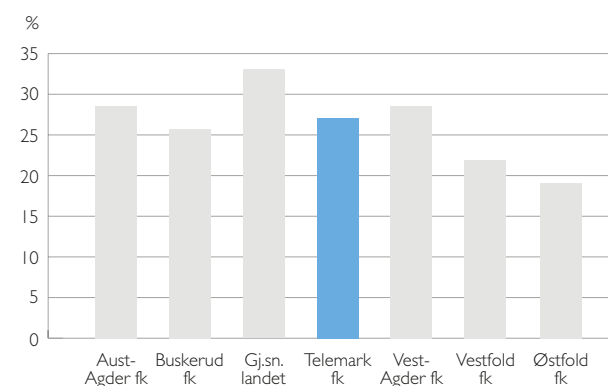

Areal og transport

Netto driftsutgifter i % av totalen 2013

Areal og transport i % av totale netto driftsutgifter 2013

Personale	Ansatte	Årsverk	På jobb
Areal og transport	2011	14	12
	2012	15	14
	2013	17	15

Nøkkel tall Areal og transport

Arealplaner	2010	2011	2012	2013
Antall uttalelser til kommune(del)planer	7	5	3	16
Antall uttalelser til reguleringsplaner	90	94	87	101

Fylkesvegene

Jevnhet på fylkesvegene (IRI-indeks)**	5,4	5,2	5,4	5,4
Spordybde på fylkesvegene (mm)	16,9	16,0	16,6	16,4
Driftsutgifter (netto) pr. km fylkesveg, i hele tusen*	98	116	107	136
Investeringer i 1000 kr (brutto)*	121 799	235 075	126 335	122 311

Vegtrafikk

Antall hardt skadde og drepte på vegene i Telemark	35	35	30	27
Dødsulykker	9	6	7	8
Trafikkvekst på vegene i Telemark (Vegtrafikkindeks)	0,5	-0,1	0,8	0,4

Kollektivtransport

Kundetilfredshet ***	71	69	69	73
Passasjerer i hele tusen, Grenland ****	2 790	2 800	3 310	3 584
Passasjerer i hele tusen, Telemark uten Grenland	-	-	1 730	1 656
Rutekilometer i hele tusen, bilruter	9 423	8 406	8 463	8 526
Driftsutgifter til bilruter pr. innbygger (netto)	1 088	1 028	1 217	1 249

* - KOSTRA, sss.no

** - IRI er en indeks som sier noe om jevnhet i vegens lengderetning

*** - Kundetilfredshet måles i en årlig spørreundersøkelse med en indeks fra 0-100.

**** - Kommunene Siljan, Skien, Porsgrunn og Bamble

Foto: Dag Jensen

Kommunal planlegging og oppfølging av regional planstrategi

Mål, aktiviteter og resultater

Fylle rollen som regional planmyndighet ved å:

- være veileder og diskusjonspartner for kommunene,
- sikre at nasjonale og regionale interesser blir ivaretatt i kommunale planer og
- sikre utarbeidelse av de regionale planer som er vedtatt innenfor områdene til avdeling for areal og transport.

Fylkeskommunen har i 2013 gjennomført seks planforum der kommunene har diskutert enkeltplaner med regionale myndigheter. Fylkeskommunen har vært medarrangør for én plansamling for kommunene i 2013.

I 2013 har fylkeskommunen gitt uttalelser til en rekke kommunale planer etter plan- og bygningsloven. Fylkeskommunen har gitt 16 uttalelser til kommuneplaner og kommunedelplaner og 101 uttalelser til reguleringsplaner. Flere av disse planene har, eller kan få, følger for regionale interesser. Fylkesutvalget har varslet innsigelse

Foto: Dag Jenssen

til to kommunale planer, hvorav en er løst gjennom dialog, mens den andre ikke er avsluttet. I tillegg har fylkeskommunen gitt 229 uttalelser i forbindelse med dispensasjoner fra gjeldende planer.

Nytt i 2013 er en løsning der alle kommunale arealplaner som sendes på høring vises i fylkeskommunens kart på web. Opplegget er etablert i samarbeid med Fylkesmannen i Telemark, Statens vegvesen og Kartverket. Regional planstrategi legger opp til flere regionale planer innenfor temaet areal og transport. I 2013 har det vært arbeidet med *Regional plan for samordnet areal og transport i Grenland*, *Regional plan for samordnet areal og transport i Telemark* og *Plan for intermodal godstransport i*

Telemark og Vestfold. Planarbeidene har vært omfattende, og for å sikre fremdriften ble ressursinnsatsen økt.

Planene for samordnet areal og transport skal etter planen vedtas i 2014, mens det legges opp til vedtak i 2015 for planen for intermodal godstransport.

Til alle disse planene blir det utarbeidet egne handlingsprogram som skal vedtas samtidig med planene. Handlingsprogrammene skal rulleres årlig, og sikre gjennomføring av prioriterte tiltak.

Måloppnåelse og endringsbehov
Planuttalelser har vært gitt innen fastsatte frister. Det har vært tett dialog med kommunene gjennom enkeltsaker og planforum.

For å sikre gjennomslag for de regionale planene må regionale interesser sikres gjennom tett dialog med kommunene, og om nødvendig ved bruk av innsigelse.

For å komme i en konstruktiv dialog med kommunene bør det brukes mer ressurser på de overordna kommunale planene framfor de mer detaljerte reguleringsplanene. Plansamarbeidet på tvers internt i fylkeskommunen bør utvikles videre.

Fylkesveger

Mål, aktiviteter og resultater

Fylkeskommunen vil legge til rette for en attraktiv og bærekraftig utvikling ved å sikre et trafiksikkert og funksjonelt fylkesvegnett. Delmål:

- Stoppe forfallet på strategisk viktige og viktige veger, samt gjøre krisetiltak på andre fylkesveger med dårlig standard ved prioriteringer av vedlikeholdstiltak.
- Prioritere framkommelighet på strategisk viktige veger, trafikktrygghet samt miljøvennlig transport i Grenland ved investeringer.

I 2013 ble det brukt 193 millioner kroner netto til drift og vedlikehold på fylkesvegene i Telemark. Av disse gikk 41,9 millioner kroner til asfaltarbeider på 63,9 km fylkesveg og 611 m gang- og sykkelveg. 15,1 millioner kroner gikk til vedlikehold av bruer.

Totalt ble det investert 122,3 millioner kroner. Det inkluderer 44,3 millioner kroner fra fylkestingets ekstrabevilgning i 2012. Til tiltak på gang- og sykkelveger ble det brukt 10,1 millioner kroner. Det er gjennomført trafiksikkerhetstiltak for 28,4 millioner kroner og kollektivtiltak for 7,4 millioner kroner. 9,8 millioner kroner gikk til planlegging i 2013. Det ble brukt totalt

66,4 millioner kroner til oppgradering av veganlegg, dette inkluderer rassikring og fylkestingets ekstrabevilgning.

Fylkeskommunen har et godt samarbeid med Statens vegvesen, og det jobbes systematisk for å forbedre alle deler av virksomheten. Hos Statens vegvesen er kapasiteten en utfordring, både når det gjelder planarbeid og strategiarbeid. Det er også knyttet utfordringer til byggherrekapasitet hos Statens vegvesen.

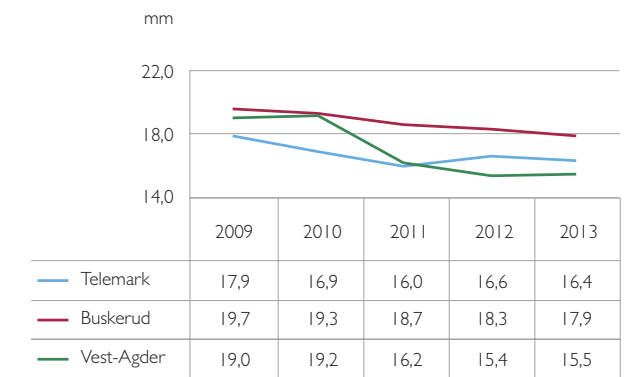
Vegdekketilstanden på hele fylkesvegnettet samlet sett, er uendret fra 2012. Antallet hardt skadde og drepte i Telemark var 27 i 2013. Av dette 8 drepte. Antall drepte personer var det samme som 2012, men antall hardt skadde ble redusert med fire. En ny driftskontrakt for veg ble inngått for Vest-Telemark. Her ble det brukt elementer beskrevet i vedtatt strategi for nye driftskontrakter.

Siste året er det utført mye planlegging og utredningsarbeid på riksvegene i Telemark. For de planlagte prosjektene på strekningen Seljord–Åmot på E134, vedtok regjeringen høsten 2013 at de vedtatte planene skulle legges til grunn for arbeidet, og at prosjektene skal gjennomføres med statlig finansiering. Oppstart er beregnet i 2014 og ferdigstilling i løpet av 2018.

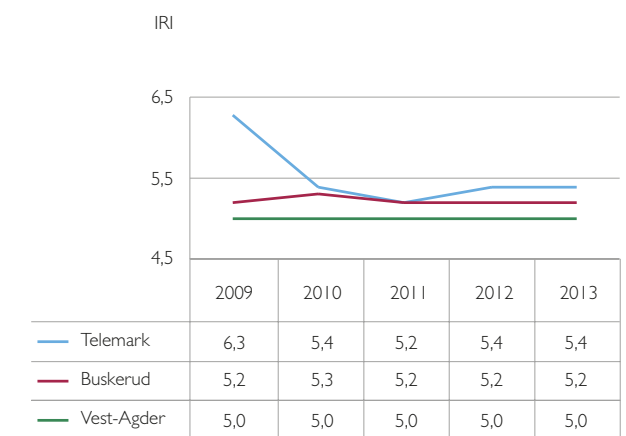
For utbyggingen av E18 på strekningen Rugtvedt–Dørdal er reguleringsplanen ferdig, og arbeidet med arkeologiske undersøkelser og grunnerverv har startet opp. For strekningen Langangen – Rugtvedt er planarbeidet startet opp i 2013.

Måloppnåelse og endringsbehov
Strategien for tiltak på fylkesveger følges. I tillegg bevilget fylkestinget i 2012 100

Spordybde på fylkesvegene

Jevnhet på fylkesvegene

* - IRI er en internasjonal indeks som sier noe om jevnheten på vegdekket i vegens lengderetning.

millioner kroner ekstra til fylkesvegene i Telemark. 60 millioner kroner av tilleggsbevilgningen skal brukes for å ta igjen noe av forfallet på de øvrige fylkesvegene. Den samlede effekten av tilleggsbevilgningen vil først være målbare i 2015.

Planlagte prosjekter er gjennomført, men med noen forsinkelser. Planleggingskapasiteten hos Statens vegvesen er begrenset. Dette kan resultere i forsinkelser i prosjekter det er bevilget penger til. Det er utfordrende å lage nøyaktige nok kostnadsoverslag. Dette resulterer i usikkerhet på hva prosjektene koster, og gjør det vanskeligere å styre etter vedtatt budsjett.

Det har vært jobbet systematisk med å forbedre kostnadsoverslag, blant annet rapporteringsrutiner mellom Statens vegvesen og fylkeskommunen.

Fylkeskommunen har fått en forskyvning i investeringsbudsjettet for 2013 på 128 millioner kroner. Det opprinnelige budsjett var på 276 millioner kroner, hvor 100 millioner kroner er knyttet til fylkestingets tilleggsbevilgning fra 2012. Av den samlede forskyvningen stammer 48 millioner kroner fra denne tilleggsbevilgningen, som ikke kunne realiseres i sin helhet i 2013. De resterende 80 millioner kroner skyldes manglende kapasitet på byggherresiden, uforutsette ting i planfasen og at man velger å slå sammen mindre oppdrag for å oppnå stordriftsfordeler. Det er blant annet mye å spare på asfaltarbeider ved å slå sammen flere oppdrag i samme geografiske område. Konsekvensen er at man må vente med oppstarten til alle strekningene er klare. En stor del av forskyvningen er også knyttet til FV 32 Gimleveggen – Augestadvegen der oppstart er avhengig av avklaringer rundt Bypakke Grenland. Målet her er oppstart høst 2014. Forskyvningen oppjusteres i budsjett 2014.

For å sikre bedre kontroll med investeringsprosjekter, både på gjennomføringstid og kostnad, er det behov for enda tettere og bedre dialog med Statens vegvesen.

Ekstremvær gir også fylkeskommunen større utfordringer og medfører økonomiske belastninger samt at det stiller krav til beredskap og trafikkavvikling.

Handlingsprogram for fylkesvegene og Trafikksikkerhetsplanen skal rulleres 2014. Dette arbeidet vil naturlig inngå i arbeidet knyttet til de to regionale planene for samordnet areal og transport.

Kollektivtransport

Mål, aktiviteter og resultater

Resultatmål for distrikt:

- *Kort sikt, innen 2013: Opprettholde dagens kollektivtilbud og etablere attraktive kollektivknutepunkt.*
- *Lang sikt, innen 2020: Styrke ekspressbusstilbudet og effektivisere det lokale tilbudet.*

Resultatmål for Grenland:

- *Kort sikt, innen 2013: Øke dagens kollektivandel av alle reiser med 30 prosent*
- *Lang sikt, innen 2020: Øke dagens kollektivandel av alle reiser med 100 prosent.*

I 2013 brukte vi 229,3 millioner kroner for å videreføre rutetilbudet fra 2012. Dette dekker også kostnadene til lovbestemt skoleskyss. Det ble produsert omlag 8,6 millioner rutekilometer.

Den samlede passasjerstatistikken i fylket viste en økning i antall passasjerer på 4 prosent. I Grenland økte passasjertallene

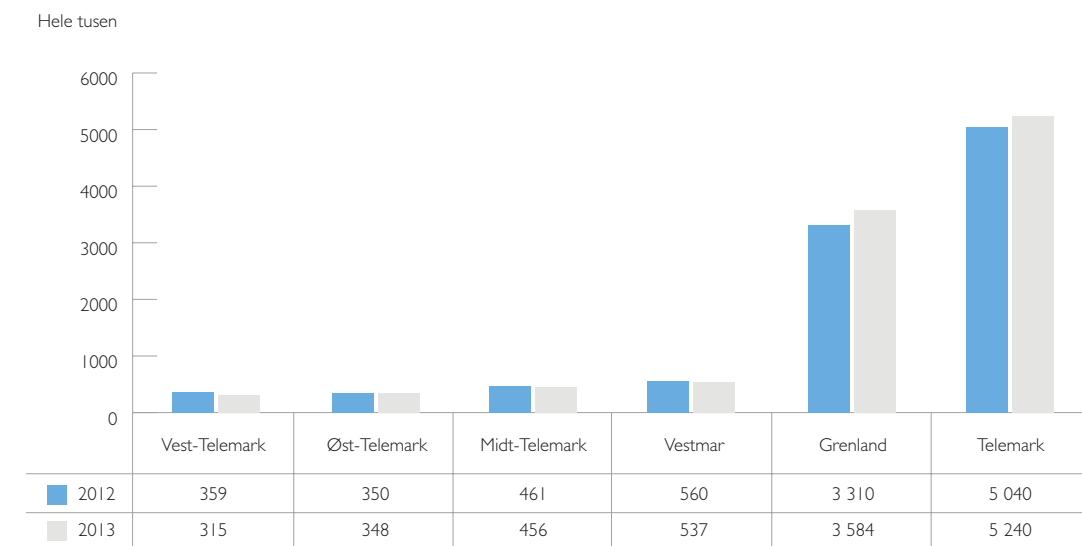
8,6 prosent sammenlignet med 2012, mens Telemark utenom Grenland viste en nedgang i antall passasjerer på 4,6 prosent. Flere reisende er registrert på ekspressbussene, særlig på Telemarksekspressen. Antall passasjerer på Bratsbergbanen økte 11 prosent til rundt 48 000 registrerte passasjerer i 2013.

Kundetilfredsheten blant de kollektivreisende økte for hele fylket fra 69 til 73 av 100 mulige poeng. Dette er over gjennomsnittet for tilsvarende undersøkelser av sammenlignbare kollektivtilbud. Det positive resultatet har trolig sammenheng med ungdomskortet som ble veldig populært. Fem områder stod fram som spesielt viktige for kundene; Billettpriser, sjåførenes serviceinnstilling, informasjon fra selskapene, pålitelig avgangstidspunkt og antall avganger på dagtid.

Alle bussrutene i Telemark har nå elektronisk billettsystem, og det ble mulig å benytte flere typer periodekort på samtlige buss- og fergeruter i Telemark. Salg av ungdomskort har økt med 45 prosent i Grenland, og over 200 prosent i resten av fylket. På grunn av stort salg av dette kortet ble det bevilget 1 million kroner ekstra for å kunne tilby dette ut 2013.

Fylkeskommunen har samarbeidet tett med de videregående skolene og avdeling for videregående opplæring for redusere kostnadene til skoleskyss med drosje. Skoleskyss med buss ble sikrere etter at det i 2013 er innført sitteplasser og setebelter til alle skoleelever med rett til skyss. Dette kom som en følge av at forskrift om sikring av skoleelever i buss trådte i kraft 1.7.2013. Ved utlysning av framtidige anbud i Grenland er det besluttet å innføre bruk av biogass på minst halvparten av ruteproduksjonen.

Antall passasjerer

Kilde: www.telemarksbarometeret.no

I 2013 er det brukt statlige belønningsmidler til flere tiltak for å øke kollektivtilbudets attraktivitet i Grenland. Skjerm- og talebasert ruteopplysning er blant annet montert på Kammerherreløkka og på Landmannstorget ved hjelp av belønningsmidler. Ytterligere ti skjermer er montert for sanntidsinformasjon på holdeplasser i Grenland. Totalt er det nå 42 holdeplasser med slikt sanntidsinformasjon. Betalingsterminaler for bankkort er nå innført på alle busser i Grenland. Etter at 20 bussholdeplasser langs metrolinjenettet i Grenland er rustet opp i henhold til standard for universell utforming i 2013, er nå 85 prosent av disse holdeplassene universelt utformet.

Flexirutetilbudet er gjennomgått for å tilpasse ordningen til de økonomiske rammene. Samferdselsdepartementets

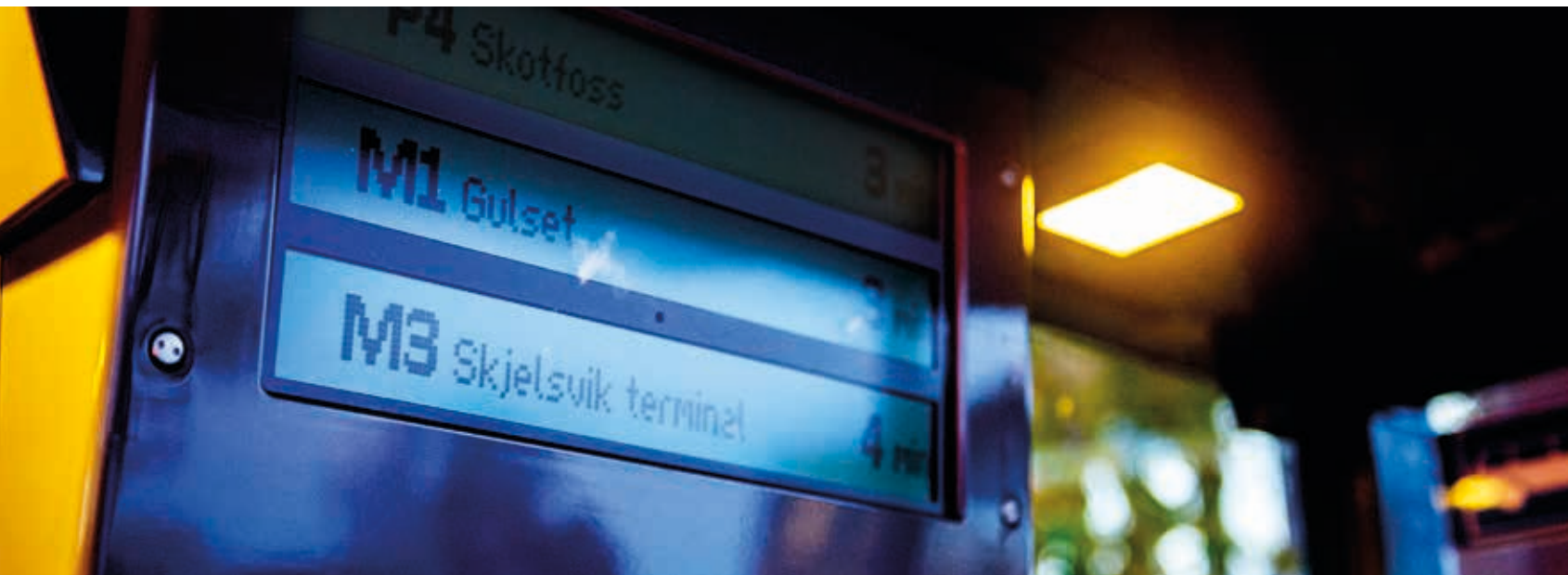

Foto: Dag Jensen

tilskuddsordning «Kollektivtransport i distriktene» (KID) delfinansierte to prosjekter i 2013: Suleskarekspressen og samordningsprosjektet Kid Telemark II. Fylkestinget vedtok å støtte Rjukanekspressen, som blant annet transporterer pasienter til og fra sykehusene i Grenland, med 0,5 millioner kroner til drift i 2013.

Prosjektet Kid Telemark II – samordning av bane, buss og ferge, startet et prøveprosjekt med felles billettering for periodekort med NSB på Bratsbergbanen og Nettbuss i Grenland og Notodden.

Nye rutetider er innført på Bratsbergbanen fra desember 2013 med tilnærmet to-timers frekvens. Fire ulike alternativer er utredet for elektrifisering av Bratsbergbanen. Hovedutvalg for samferdsel har anbefalt Jernbaneverket å gå videre med ett av disse.

I samarbeid med Kragerø og Porsgrunn

kommuner etablerte fylkeskommunen i 2013 henholdsvis Kragerø fjordbåtselskap IKS og Brevik fergeselskap IKS for å drive kollektivtrafikk i skjærgården i egen regi. Virkningen av endringen trådte i kraft i Kragerø 1.5. 2013 og i Porsgrunn 1.1.2014.

I samarbeid med andre fylkeskommuner driver Telemark fylkeskommune et aktivt påvirkningsarbeid for raskest mulig framdrift i planlegging og utbygging av Vestfoldbanen, som en del av Inter City-satsingen. I forbindelse med behandling av nasjonal transportplan (NTP) 2014-2023 vedtok Stortinget at det skal utarbeides en konseptvalgutredning (KVU) for Grenlandsbanen, som vil koble sammen Sørlandsbanen og Vestfoldbanen. Arbeidene med Eidangerparsellen er nå godt i gang langs hele strekningen og framdriftsplanen med ferdigstillelse i 2018 ser ut til å holde.

Måloppnåelse og endringsbehov

Tiltakene som er satt i verk i 2013 for å øke attraktiviteten til kollektivtilbudet ser ut til å ha truffet godt, med god innvirkning på både passasjertall og kundetilfredshet. Det er registrert en negativ passasjerutvikling i noen regioner. Passasjertallene ble delvis estimert før man tok i bruk elektroniske billettsystemer. Etter overgang til elektronisk billettsystem på alle bussruter vil tallene i fremtiden bli korrekte. Den økte tilfredsheten til de som bruker bussen tyder på at ressursene brukes på rett måte.

I distriktene er kollektivtilbudet opprettholdt med enkle utbedringer og prosjektet Kid Telemark II har startet arbeidet med å utvikle knutepunkt i distriktene. Ekspressbuser i Telemark har timesfrekvens i rushtiden på strekninger med flest passasjerer og bestillingsruter er etablert i hele fylket siden 2011.

I kollektivplanen fra 2010 er målet 30 prosent vekst i kollektivandelen i Grenland innen 2013, og det langsiktige målet er 100 prosent vekst i kollektivandelen i Grenland innen 2020. Kollektivandelen sier noe om hvor stor andel av alle reiser som utføres med kollektive transportmidler. Dette undersøkes i en reisevaneundersøkelse (RVU) hvert fjerde år, og i 2009 var andelen 4,5 prosent i Grenland. Måloppnåelsen for 2013 kan først vurderes når RVU 2013 legges fram i 1.kvartal 2015. Passasjerveksten i Grenland fra 2010 til 2013 er på 28 prosent og disse tallene tyder på at tiltakene bidrar til måloppnåelse.

Kollektivplanen er en tematisk del av nye regionale planer for samordnet areal og transport i Grenland og Telemark. Disse skal vedtas i 2014, og vil legge føringer for videre målsettinger og tiltak.

Fylkeskommunen ønsker å sikre at ansvaret for lokal kollektivtransport og skoleskysst blir administrert på riktig og mest hensiktsmessig måte. Arbeidet med organisering av kollektivtrafikken skal følges opp i 2014.

Et attraktivt kollektivtilbud bør oppleves som en «sømløs reise». Det er viktig med gode overganger mellom ulike transportmidler samt å tilby digitale informasjon- og betalingsløsninger uavhengig av buss- eller fergeselskap.

Kollektivtransport kan bidra til å redusere klimautslipp ved at flere benytter tilbudet i stedet for å kjøre bil, ved god materiellutnyttelse og ved å bruke miljøvennlig teknologi og drivstoff. Hensyn til miljøet er viktig i arbeidet med å forberede utlysning av nye kontrakter for kollektivtransport i Telemark, både for buss og ferge.

Kostnadsendringer som følge endring av skolestrukturen rundt om i Telemark påvirker hvilke rammer som gjenstår til ordinær kollektivtrafikk. I en tvistesak om nærskoleprinsippet er det avklart at fylkeskommunen må være med å finansiere skysst for grunnskoleelever som går på annen skole enn nærskolen. Det er sannsynlig at avgjørelsen får tilbakevirkende kraft fra 1.1.2013. Det arbeides kontinuerlig med tiltak for å effektivisere og redusere kostnadene, også innen bestillingsruter.

Vestviken kollektivtrafikk AS har anket avgjørelsen fra tingretten i tvisten med Skatt Sør om inngående merverdiavgift. Rettsbehandlingen i ankesaken er satt opp i januar 2014. Belønningsmidler og bypakketiltak vil løfte kollektivtilbudet i Grenland og gi positive ringvirkninger for tilbudet i distriktene.

Det er et sterkt ønske for Telemark å opprettholde drift av Bratsbergbanen og forlenge avtalen mellom Samferdselsdepartementet og NSB om fortsatt persontrafikk på banen.

Bystrategi Grenland

Mål, aktiviteter og resultater

Bystrategi Grenland er et regionalt, forpliktende og ambisiøst samarbeid om areal, transport og klima mellom kommunene Siljan, Skien, Porsgrunn og Bamble, Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen og Jernbanelivet.

Bystrategi Grenland skal bidra til å gjøre Grenland til en attraktivt og konkurransekyktig region og til å oppfylle de nasjonale klimamålene. Samarbeidet har vedtatt følgende målsetninger:

- Grenland er innen 2020 et nasjonalt ledende byområde med 30 prosent reduksjon i klimautslipp fra transportsektoren.
- Transportutviklingen i Grenland er innen 2020 gjennomført i tråd med vedtak av KVVU (Bypakke Grenland fase 1).
- Arealutviklingen i Grenland fram mot 2020 har en høy arealeffektivitet innenfor bybåndet, senterstrukturen og langs kollektivaksene.
- Gjennom samarbeidsarenaen i Grenland blir saker av regional betydning drøftet på tvers av kommune og etatsgrenser slik at gjennomføringskraften blir større lokalt og nasjonalt.

I 2013 har det vært samarbeidet om tre større oppgaver:

- Belønningsavtale for bedre kollektivtrafikk og mindre bilbruk.
- Bypakke Grenland fase 1.
- Regional plan for samordnet areal og

transport i Grenland for perioden 2014–2025.

Alle de samarbeidende partene har vært involvert i arbeidet, og arbeidet med den regionale planen har vært koordinert med rullering av kommunenes arealdeler. I forbindelse med lokalpolitisk behandling av bypakke ble det gjennomført fellesmøter i formannskapene og fylkesutvalget innenfor samarbeidet med informasjon og drøfting av felles saksfremlegg. Det har vært gjennomført samhandlingsmøter med Vegdirektoratet og Samferdselsdepartementet underveis i prosessen.

Samtidig har det blitt gjennomført en rekke mindre tiltak som universell utforming av holdeplasser, sanntidsinformasjon, sykkelparkering og attraktivitetstiltak for kollektivtrafikken.

En fireårig belønningsavtale er inngått med staten for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk. Avtaleperioden er 2013–2016 med en ramme på 215 millioner kroner. 35 millioner kroner ble tildelt i november 2013, men tiltakene gjennomføres i 2014. Målsettingen som ligger til grunn for avtalen er at biltrafikken ikke skal øke i avtaleperioden, og reduseres med minimum 5 prosent innen et år etter oppstart av Bypakke Grenland.

Bypakke Grenland fase 1 er politisk vedtatt lokalt og sendt Samferdselsdepartementet for stortingsbehandling. Der gjennomføres det nå en ekstern kvalitetssikring og målsettingen er at bypakke fremmes for stortingsbehandling i juni 2014. Bypakke Grenland kan tidligst iverksettes høsten 2014. Regional plan for samordnet areal og transport i Grenland for perioden

Foto: Dag Jensen

2014–2025 har vært på høring og skal sluttbehandles vinteren 2014. Planen skal gi økt attraktivitet, større forutsigbarhet i arealforvaltningen og redusert transportbehov. Det er lagt stor vekt på å gjennomføre en åpen og involverende planprosess med politikere og næringsliv.

Måloppnåelse og endringsbehov

Den fireårige belønningsavtalen kom endelig på plass i november 2013. Det er imidlertid for tidlig å vurdere måloppnåelsen av denne. Belønningsavtalen sees i sammenheng med Bypakke Grenland som tidligst kan settes i gang høsten

2014. Indikatorer for biltrafikk og passasjerutvikling for buss viser imidlertid en svak nedgang i biltrafikken på de fleste tellepunkter, og en økning av busspassasjer på 8,5 prosent.

Belønningsavtalen og Bypakke Grenland må ses i sammenheng, og prioriteringen av tiltakene i må tilpasses utviklingen, og kan endres underveis for bedre måloppnåelse.

Den regionale planen for samordnet areal og transport i Grenland har en handlingsdel som skal gjennomføres. Denne vil revideres jevnlig.

Økonomi

Sunn økonomi og stabile driftsrammer er målsetninger for fylkeskommunen. Store investeringer på bygg og veier er vedtatt. På grunn av høyere gjeldsnivå og forventet nedgang i frie inntekter er utfordringene i økonomien store. For å sikre forsvarlig

drift i årene fremover, er det viktig at fylkeskommunen fokuserer på å styre gjeldsutviklingen og å gjøre tiltak for å øke egenfinansieringen av investeringene.

Viktige nøkkeltall	2011	2012	2013	Landet uten Oslo 2013
Brutto driftsresultat i prosent av brt driftsinnt. i alt	3,7	4,4	3,8	4,6
Netto driftsresultat i prosent av brt driftsinnt i alt	3,9	4,6	3,9	6,0
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	73,2	73,6	73,2	54,1
Bruk av lån (netto) i prosent av brutto investeringsutgifter	79,3	62,9	63,8	37,4

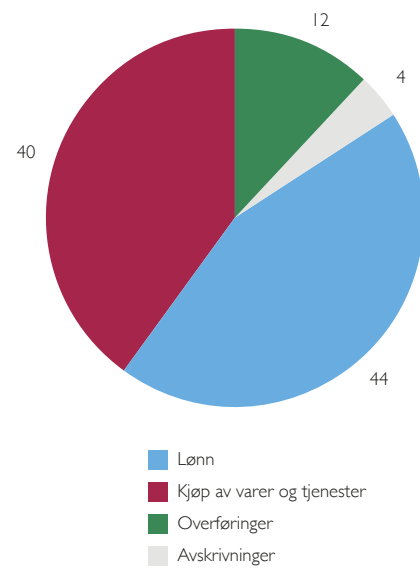
Driftsregnskapet (tusen kroner)	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Budsjett 2013	Avvik
Skatt på inntekt og formue	725 087	763 633	800 111	809 371	-9 260
Rammetilskudd	930 291	984 670	1 021 153	1 007 538	13 615
Øvrige inntekter	419 433	416 436	471 911	359 089	112 822
Sum inntekter	2 074 810	2 164 739	2 293 175	2 175 998	117 177
Driftsutgifter	1 998 014	2 070 306	2 207 044	2 151 024	56 020
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-76 796	-94 433	-86 131	-24 974	-61 157
Netto renter og utbytte	39 081	38 465	37 110	54 659	-17 549
Netto avdrag	51 419	59 437	62 152	61 887	265
Avskrivninger	-95 692	-101 961	-102 621	-115 220	12 599
NETTO DRIFTSRESULTAT	-81 988	-98 492	-89 490	-23 648	-65 842
Bruk av avsetninger	-157 961	-96 270	-92 038	-58 955	-33 083
Overført til investeringsregnskapet	32 921	38 907	42 481	41 683	798
Avsatt til disposisjonsfond	105 484	93 902	59 363	40 674	18 689
Avsatt til bundne fond	58 211	21 935	57 193	246	56 947
REGNSKAPSMESSIG MINDREFORBRUK TFK	-43 333	-40 018	-22 491	-	-22 491
Telemarkskanalen FKF	-	-35	817		
TFK Eiendom FKF	-	1 955	-2 386		
REGNSKAPSMESSIG RESULTAT KONSERN	43 332	-38 098	-24 060		

Investeringsregnskapet (tusen kroner)	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Budsjett 2013	Avvik
Sum inntekter	22 981	2 438	28 980	22 600	6 380
Sum utgifter	306 994	193 446	217 923	247 558	-29 635
Sum finansieringstransaksjoner	6 884	745	4 361	2 572	1 789
SUM INVESTERING	290 897	191 753	193 304	227 530	-34 226
Bruk av lån	243 409	121 604	138 971	174 776	-35 805
Øvrig finansiering	47 488	70 149	54 333	52 754	1 579
SUM FINANSIERING	290 897	191 753	193 304	227 530	-34 226

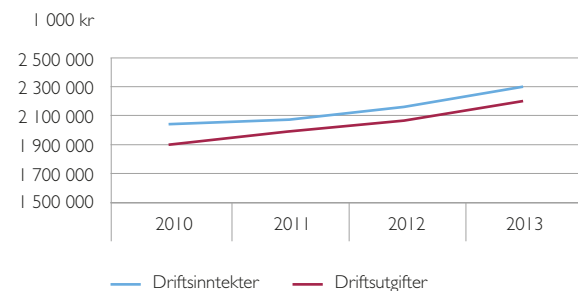
I alle tabeller med sammenligningstall, er kilden Kostra/SSB

Fordeling brutto driftsutgifter i %

Brutto driftsresultat

Driftsregnskapet

Tabell: Brutto driftsresultat 2010-2013 (tall i 1000 kr)

	2010	2011	2012	2013
Driftsinntekter	2 038 840	2 074 810	2 164 739	2 293 175
Driftsutgifter	1 903 401	1 998 014	2 070 306	2 207 044
Brutto driftsresultat	135 439	76 796	94 433	86 131

Fylkeskommunens driftsinntekter
Frie inntekter fra skatt og rammetilskudd utgjorde 79,4 prosent av driftsinntektene i 2013. De resterende inntektene er brukerbetalinger/salgsinntekter 3 prosent, overføringer/refusjoner 8,6 prosent og andre statlige overføringer 9 prosent. I 2013 er kompensasjon av merverdiavgift fra investeringer inntektsført i driftsregnskapet med om lag 5,5 millioner kroner. Fra 2014 skal all kompensasjon av merverdiavgift fra investeringer bokføres i investeringsregnskapet.

Fylkeskommunens driftsutgifter
Brutto driftsutgifter (inklusive avskrivninger) er på 2,2 milliarder kroner. Dette er en økning på 6,5 prosent fra 2012. Figuren øverst til venstre viser at lønn utgjør størst andel av brutto driftsutgifter.

Brutto driftsresultat
Brutto driftsresultat viser resultatet i driftsregnskapet før finansposter. I 2013 ble bruttoresultatet positivt med 87,3 millioner kroner. Tabellen for brutto driftsresultat over viser regnskapstall for perioden 2011-2013. Driftsutgifter og inntekter har økt i perioden. Vi ser at brutto driftsutgifter følger brutto driftsinntekter, og det er svært viktig at utgiftsnivået til enhver tid tilpasses de forventede inntektene fremover. Brutto driftsresultat skal også dekke netto eksterne finansutgifter (renter/avdrag), og når disse øker vil det være nødvendig å øke brutto

driftsresultat for å kunne øke finansutgifter og avdrag som følge av investeringer.

Eksterne finanstransaksjoner
Eksterne finanstransaksjoner består av renter og avdrag. Avdragene er beregnet som minimumsavdrag etter Kommuneloven § 50, nr. 7. Dette fører til at avskrivning/kapitalslit på eiendelene er høyere enn avdragene. Netto renter ble i 2013 på om lag 14,3 millioner kroner lavere enn budsjett. Så lenge renten er under 5 prosent er det en målsetting å bygge rentebufferfond. Det er vedtatt mål i Langtidsprioriteringer (LTP) 2014-17. Mindreforbruket på renter foreslås også i år avsatt til rentebufferfond.

Netto driftsresultat
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er trukket fra. I følge anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg, bør dette minimum være 3 prosent. Telemark fylkeskommune har siste årene hatt stabile resultater, men ligger lavere enn gjennomsnittet for fylkeskommunene.

Netto driftsresultat ble 89,4 millioner kroner i 2013. Dette utgjør 3,9 prosent av fylkeskommunens driftsinntekter. I 2012 var tilsvarende tall 98 millioner kroner og 4,6 prosent.

Administrasjonen fikk fullmakt fra fylkestinget til å avsette for lite utgiftsførte pensjonspremie/ premieavvik på fond, slik at regnskapsmessig resultat ikke påvirkes av premieavvik. For 2013 er det avsatt 31,5 millioner kroner. Premieavviksfondet pr. 31.12.13 er 101,9 millioner kroner mens netto premieavviket er på 171 millioner kroner. Det gjenstår dermed ca. 69 millioner kroner for å få full avsetning. Fondet er opprettet som en motvekt til tidligere års inntektsførte premieavvik og målet er å ha de like store (eiendel = gjeld).

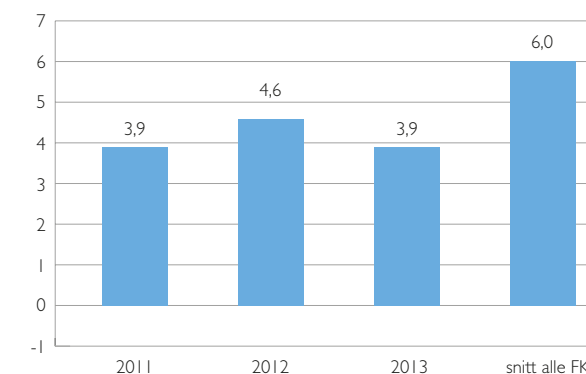
Regnskapsmessig mindreforbruk
Etter vedtatte og pliktige avsetninger viser

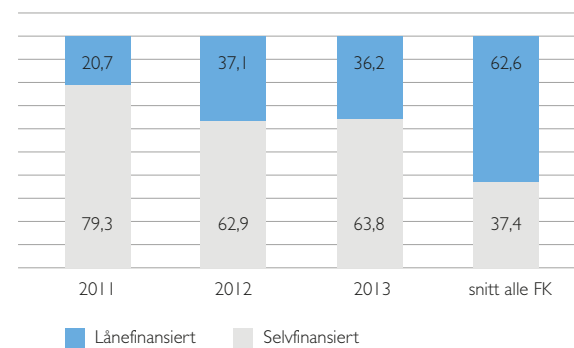
Tabell: Mer-/mindreforbruk 2013 fordelt på områder (tall i 1000 kr)

Område	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	+ / -
1 Styling, adm. og fellestjenester	141 352	150 517	148 572	-9 165
2 Videregående opplæring	914 785	913 332	886 785	1 454
3 Tannhelse	60 495	64 019	62 296	-3 524
4 Regional utvikling	66 536	66 275	65 573	261
5 Areal og transport	450 802	453 754	445 677	-2 952
8 Pensjon og lønssavsetning	56 723	47 654	77 848	9 069
9 Felles	-1 713 184	-1 695 551	-1 686 751	-17 633
Regnsk. mindreforbruk	-22 491	-	-	-22 491

fylkeskommunens årsregnskap et mindreforbruk på 22,5 millioner kroner. Tabellen viser at skole (ansvar 2) og regional utvikling (ansvar 4) har merforbruk, mens ansvar 1, 3 og 5 har mindreforbruk. Merforbruket på ansvar 8-pensjon, har sammenheng med avsetningen til premieavviksfondet. Mindreforbruket på ansvar 9 skyldes i all hovedsak renter som etter gitte signaler i LTP 2014-17, skal avsettes til rentebufferfond. Disponeringen av mindreforbruk for 2013 vedtas i fylkestinget 30. april 2014.

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

Finansiering av investeringer i %**Investeringsregnskapet**

Det er investert for 217,9 millioner kroner i 2013. De største investeringene er på fylkesvegene, ny idrettshall på Bø videregående skole samt kjøp av tomt på Klosterøya. I økonomirapport 2. tertial ble investeringsregnskapet nedbudsjettet med 86,8 millioner kroner på grunn av forsinket fremdrift. Dette gjaldt i all hovedsak fylkesveger.

Nedbudsjettering i økonomirapporter gjennom året anses tilstrekkelig for å ivareta kravene om realistisk årsbudsjett gitt i ny veileder om investeringsregnskap.

Finansiering

Finansieringsbehovet utgjør 193,3 millioner kroner.

Balansen

Balanseregnskapet (tusen kroner)	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013
SUM EIENDELER	4 061 229	4 329 795	4 554 255
Disposisjonsfond	119 974	174 831	216 558
Bundne driftsfond	125 062	108 912	130 816
Investeringsfond	9 957	12 040	10 759
Endring i regnskapsprinsipp	-76 810	-76 810	-76 810
Regnskapsmessig mindreforbruk	43 332	40 018	22 491
Kapitalkonto	168 209	120 123	99 013
Pensjonsforpliktelser	1 768 950	1 931 983	2 047 797
Langsiktig gjeld	1 566 747	1 686 168	1 750 749
Kortsiktig gjeld	335 808	332 530	352 882
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	4 061 229	4 329 795	4 554 255

Det er brukt lånemidler for 139 millioner kroner og det ble overført 42,5 millioner kroner fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet, mot 38,9 millioner kroner i 2012. Av de overførte 42,5 millioner kroner er 22,3 millioner kroner merverdiavgiftskompensasjon. Restfinansieringen er bruk av fond og mottatt avdrag på utlån. Andel egenkapital til finansiering av investeringer er redusert fra 36 prosent i 2012 til 28 prosent i 2013. Det er ønskelig å kunne bruke mer egenkapital til investeringer og derfor blir det viktig å bygge opp slik kapital. Fra 2014 skal all kompensasjon av investeringsmoms føres i investeringsregnskapet i henhold til endring i regelverket. Investeringsregnskapet er avlagt i balanse.

Eiendeler

De to største postene på eiendelsiden av balansen er faste eiendommer og anlegg samt pensjonsmidler. Foruten nyinvesteringer som er omtalt under avsnittet om investeringsregnskapet, er Ekeli og Notodden videregående skole, avdeling Tinnes solgt i løpet av 2013 for til sammen ca. 20 millioner kroner.

Pensjonsmidler har økt, men det har ingen driftsmessige konsekvenser. Premieavviket derimot påvirker driftsresultatet. Netto premieavvik er pr. 31.12.13 på 171 millioner kroner, men her har vi bygd opp et premieavviksfond som motvekt. Fondet er nå på 102 millioner kroner.

Egenkapitalen

Ved utgangen av 2013 var bokført egenkapital 424,7 millioner kroner. Disposisjonsfondene har økt med 41,7 millioner kroner som følge av fjorårets resultatavsetning og avsetning av premieavvik. Bundne fond er i hovedsak knyttet til regional utvikling, areal og transport og skole.

Regnskapsmessig mindreforbruk for 2012 er tilført egenkapitalen med 40 millioner kroner. Kapitalkonto har en nedgang som i

hovedsak skyldes at pensjonsforpliktelsen har økt mer enn pensjonsmidlene. Det henvises til noter i årsregnskapet for ytterligere informasjon.

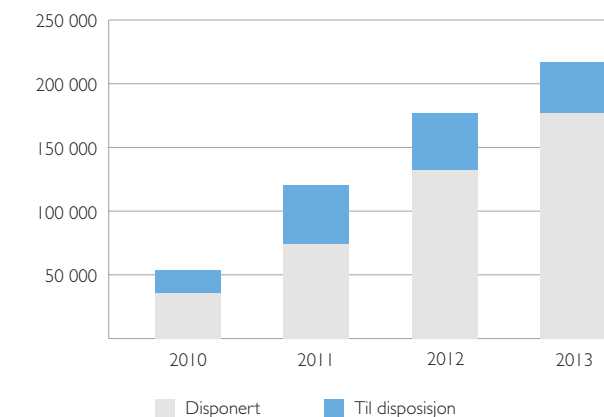
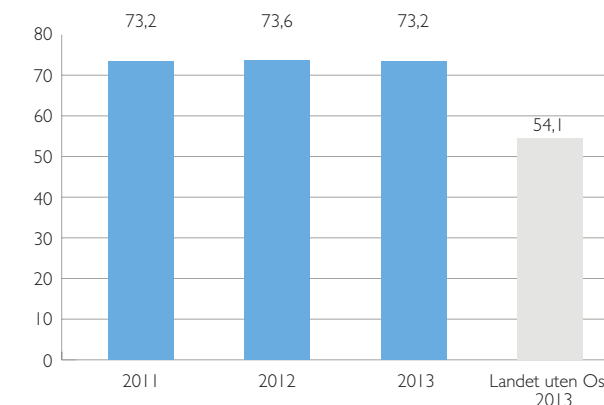
Gjeld

Fylkeskommunens bokførte langsiktige lånegjeld pr. 31.12.2013 var 1,751 milliarder kroner, hvor lån med fast rente (det vil si at rentebinding ut over ett år) utgjorde 41,5 prosent. Langsiktig gjeld økte med 115,8 millioner kroner. (7,6 prosent) fra 2012 til 2013. Renteutgiftene var ca. 1,8 millioner kroner. Lavere i 2013 enn året før til tross for høyere gjeld.

Rentebytteavtaler

Fylkeskommunen har nå seks rentebytteavtaler eller såkalte swapavtaler beløper seg til 600 millioner kroner. Disse avtalene ble gjort i 2008-2010 og utløper i tiden 2013 til 2017. Avtalene er gjort som rentesikring da låneporteføljen tidligere kun har bestått av store flytende lån. Det ligger ingen opsjoner i disse avtalene.

Landsgjennomsnitt for gjeld i prosent av brutto driftsinntekter er 54,1 prosent. Fylkeskommunen har høy gjeldsgrad, over 73 prosent de tre siste årene.

Oversikt disposisjonsfond**Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter**

Tabell: Oversikt disposisjonsfond 2010-2013 (tall i 1000 kr)

	2010	2011	2012	2013
Disponert	37 124	75 214	131 504	175 522
Til disposisjon	17 228	44 760	43 032	41 036
Sum disposisjonsfond	54 352	119 974	174 536	216 558

Andre analyser

Arbeidskapital og likvider

Arbeidskapitalen er forskjellen mellom anskaffelse og anvendelse av midler, og sier hvordan den kortsiktige betalings- evnen er. Omløpsmidler (unntatt premie- avvik) hadde i 2013 en økning på 24,5 millioner kroner. Kortsiktig gjeld (unntatt premieavvik) er økt med 20,2 millioner kroner. Samlet er økningen på 95,6 millioner kroner.

Ved å trekke ut ubrukte lånemidler fra

bankmidlene står det 420,7 millioner kroner i likvider. Fratrullet bundne midler (skattetrekk og bundne fond) på kr 184,8,7 millioner kroner, er fri likviditet på 236 millioner kroner.

Likviditetssituasjonen har vært tilfreds- stillende i hele 2013.

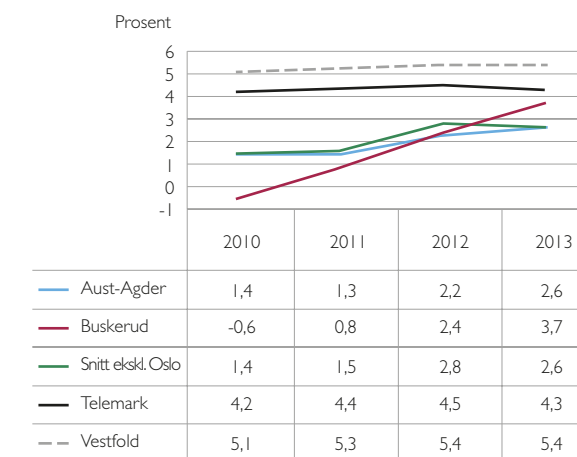
Vi ser at Telemarkskanalen FKF gjennom flere år har hatt svært dårlig likviditet.

Likviditetsgrad I

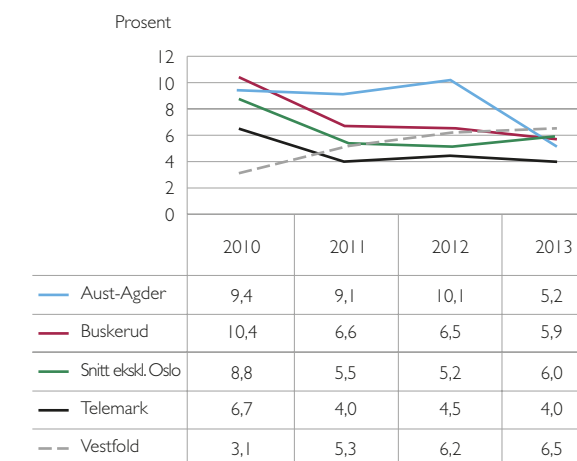
(omløpsmidler ekskl. premieavvik/Kortsiktig gjeld)

	2010	2011	2012	2013
Telemark Fylkeskommune	1,42	1,38	1,57	1,58
Telemarkskanalen FKF	0,54	0,52	0,96	0,58
TFK Eiendom FKF	1,42	1,11	0,56	1,73

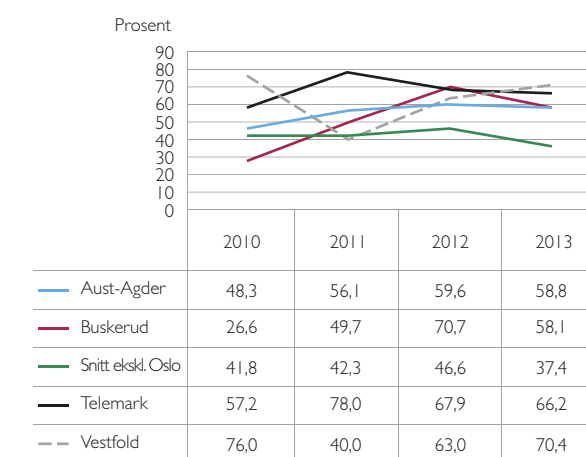
Finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter

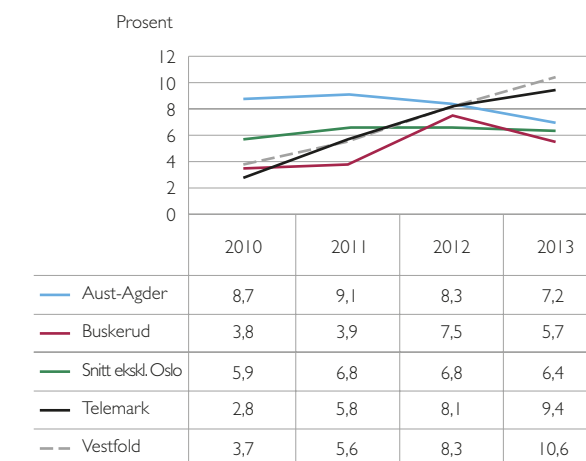
Netto driftsresultat av brutto driftsinntekter

Bruk av lån ved investering

Disposisjonsfond av brutto driftsinntekter

Eierskap

Virksomheter fylkeskommunen eier/har eierandeler i	Eierandel
Egne foretak (FKF)	
TFK Eiendom FKF	100 %
Telemarkskanalen FKF	100 %
Vertskommunesamarbeid	
Oslofjordfondet (Regionalt forskningsfond)	avtale
Interkommunalt samarbeid (IS) KL §§ 27/28	
Telemarkkanalen regionalpark	33 %
Telemarksbiblioteket	67 %
Konsesjonskraftstyret	Avtale
Telemark interkommunale næringsfond	64 %
Telemark utviklingsfond	
Interkommunale selskap (IKS)	
Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS	18,50 %
Tannhelsetjenestens Kompetansesenter Sør IKS	20 %
Vest-Telemark ped.psyk.tj. PPT IKS	12 %
Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS	3,52 %
Geoparken IKS	34,40 %
Telemark kommunerevisjon IKS	20,87 %
VIGO IKS	5,3 %
Brevik Fergeselskap IKS	50 %
Kragerø Fjordbåtselskap IKS	50 %

Virksomheter fylkeskommunen eier/har eierandeler i	Eierandel
Aksjeselskap AS	
Vestviken Kollektivtrafikk AS	33,33 %
Kragerø Fjordbåtselskap AS (under avvikling)	29 %
Skien-Dalen Skipsselskap AS	26,87 %
Telemark og Vestfold Regionteater AS	33,33 %
Vest-Telemark Næringsbygg AS	9,92 %
Vekst i Grenland AS (under avvikling)	8,80 %
EI 34 Haukelivegen AS	2,78 %
Raulandsakademiet AS	1,39 %
Telemark Byggtjeneste AS (aksjer solgt)	2,33 %
BTV Investeringsfond AS	1,98 %
Midt-Telemark Næringsutvikling AS	1 %
Rehabiliteringssenteret AIR AS	0,72 %
Bypakke Grenland AS	50 %
Vegfinans AS	16,67 %
EI 34 og Rv36 Telemark AS	
E 18 Telemark AS	
Interoperabilitetstjenester AS (IO AS)	1,56 %
Industriinkubatoren Proventia AS	6,98 %
Samvirkeforetak/andelslag (BA/AL)	
Telemarksreiser AL	
Biblioteksentralen AL	
Stiftelser (ikke eierskap)	
Stiftelsen Tel-Tek	
Stiftelsen Telemarkforskning - Bø	
Stiftelsen Geneticum	
Stiftelsen Rjukanbanen (fusjonert med Norsk Industriarbeidermuseum)	
Stiftelsen Sauherad Samtun	
Andre	
Innovasjon Norge	2,58 %
Opplæringskontoret for offentlig sektor (OKOS)	

Industriarven på UNESCOs verdensarvliste

Lysbueovn. Foto: Dag Jensen

Kunstgjødsel fra luft og vann

På Hardangervidda samles det enorme vannressurser, og rundt fjellplatået har det vært drevet banebrytende virksomhet basert på vannkraft, både på øst- og vestsiden.

På begynnelsen av 1900-tallet startet utnyttelsen av Norges enorme vannkraftressurser for å produsere elektrisk strøm. Verdens største kraftstasjoner ble bygd i Telemark, Svælgfoss i 1910, Vemork i 1911 og Såheim i 1915. Dette dannet grunnlaget for pionerutvikling av storskala kjemisk industri.

Nye oppfinnelser, som Kristian Birkelands om å hente nitrogen fra luften gjennom lysbueovner, gjorde verden i stand til å produsere egen kunstgjødsel og andre viktige kjemiske stoffer. Det revolusjonerte jordbruket, og erstattet salpeterimport fra Chile. Et fruktbart samvirke av norsk natur, vitenskap og entreprenørskap med utenlandsk kapital oppsto med sikte på å framstille et nytt kunstprodukt for verdensmarkedet. I løpet av få år førte dette til en eksplosiv vekst på industristeder som Notodden og Rjukan.

Notodden med Admini, Grønnebyen og Hydroparken. Foto: © Per Berntsen

Notodden

Notodden var selve arnestedet for utviklingen av Norges vannkraftbaserte kjemiske industri, med velkjente navn som Sam Eyde og Kristian Birkeland i spissen. I 1905 ble selskapet Norsk Hydro etablert med hovedkontor på Notodden hvor forsøksproduksjon av kalksalpeter foregikk.

Komplekset ved Heddalsvatnet i Notodden danner en imponerende sjøfront med industribygg fra perioden 1907 til 1920-årene. Rett bak bygde Hydro arbeiderbydelen Grønnebyen som et pionerprosjekt innen hagebyer og god boligstandard for bedriftens arbeidere. Bydelen ble forblide for de senere på Rjukan.

På Notodden ble Birkeland-Eydes lysbueprosess prøvd ut i industriell skala. En prøvefabrikk ble reist for å få utenlandske investeringsbanker til å satse på det norske industrieventyret. Der ble det også gjennomført tester og konkurranser mot andre ovnstyper og produksjonsmetoder, og der utviklet norske ingeniører absorpsjonstårnet som et effektivt ledd i produksjonen av kalksalpeter. Tårnhuset står fremdeles med ny bruk.

Rjukan

Industriproduksjon i stor skala ble lagt til den da avsidesliggende Vestfjorddalen. Stedet Rjukan ble bygd opp fra grunnen tett ved kraftkilden Rjukanfossen. Den dag i dag bærer stedet de klassiske tegnene på en "company town" skapt av selskapet Hydro. I løpet av ti år ble en hel by av høy kvalitet med 10 000 innbyggere bygd.

På sørsiden av elva Måna ligger fremdeles de store industriområdene, nå med ny bruk. På den andre siden ligger boligområdene med arbeiderboligene lengst ned i dalen og boliger for ingeniører, funksjonærer og direktører lengre oppe i dalsiden. Arbeiderboligene var av svært høy standard for sin tid og skapte internasjonal oppmerksomhet. Ideen var å skape best mulige omgivelser for arbeiderne, slik at de følte tilhørighet og sikret produksjonen.

Et godt eksempel på de sosiale tiltakene er taubanen Krossobanen, som ble bygget i 1928 for å transportere Norsk Hydros arbeidere opp i solskinet. Banen er fortsatt i drift.

Såheim kraftstasjon. Foto: © Per Berntsen

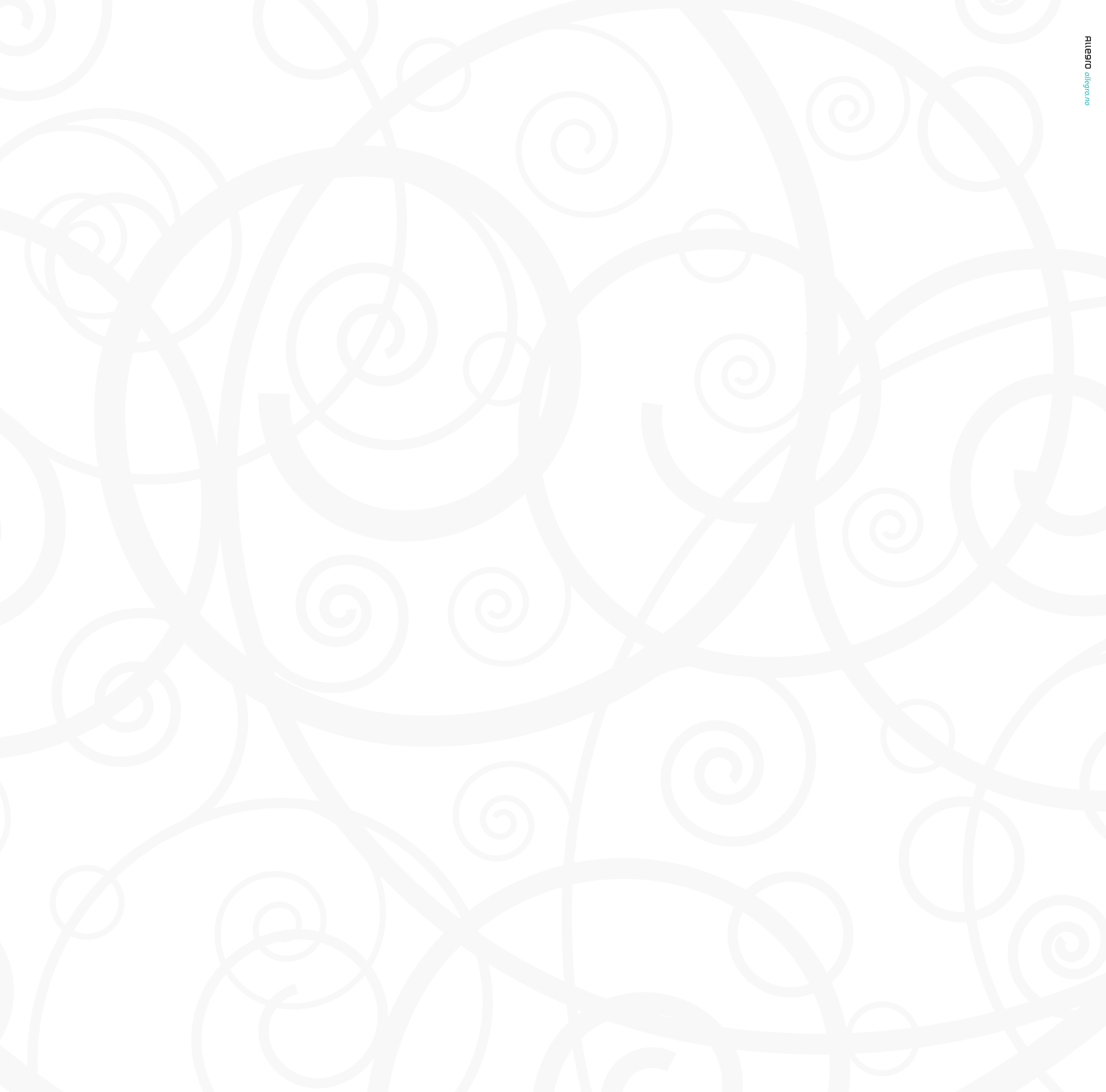
Transportsystemet

Norges mest monumentale og dristige infrastrukturanlegg fra begynnelsen av 1900-tallet ble bygd av Hydro for å frakte kunstgjødsel ut til verden. Rjukanbanen stod ferdig som transportsystem i 1909 og var Norges første normalsporede, elektriske jernbane. Banen bidro til gjennombruddet for en internasjonal standard for elektriske jernbaner. Banen strekker seg fra Rjukan til Mæl (Rjukanbanen), via Tinnsjøen med jernbaneferger, til Notodden (Tinnosbanen). Kalkstein ble fraktet inn og kunstgjødsel og senere også bl.a. ammoniakk ble fraktet ut. Transporten gikk til Notodden og derfra på lektere i Telemarkskanalen før Bratsbergbanen sto ferdig i 1917.

Hele samlingen av kraftstasjoner, fabrikker, transportsystem og company towns ble skapt av visjonære og ambisiøse personer, hvis planer ble realisert ved slit og innsats fra en stor arbeidsstyrke. Rjukan-Notodden Industriarv viser på en fremragende måte hvordan innovasjoner, kapital og menneskelig skaperkraft formet en grunnleggende ny virkelighet tidlig på 1900-tallet. Telemarks bidrag til den andre industrielle revolusjon er derfor nominert av Norge for Unescos verdensarvliste.

M/F Storegut. Foto: Alexander Ytteborg

Telemark Fylkeskommune

Besøksadresse: Fylkesbakken 10, 3715 Skien | Postadresse: Postboks 2844, 3702 Skien
Sentralbord: 35 91 70 00 | E-post: post@t-fk.no | www.telemark.no

Fylkeskommunens administrasjon ble miljøfyrtårnsertifisert i 2011

Miljøfyrtårn®